

الله
رسول
محمد

TARİX BOYUNCA
MÜSƏLMANLARA
ATILAN
BÖHTANLAR

HARUN YƏHYA
(ADNAN OKTAR)

Böhhtan və iftira mənəviyyatı zədələnen, birbirinə qarşı düşmənçilik, kin, ədavət və nifrət bəsləyən və ya başqaları ilə rəqabət aparən bəzi yalançı və vicdansız insanların digər insanlara ziyan vermək məqsədilə istifadə etdiyi üsullardan biridir. Eyni zamanda, iftiran dindən uzaq olan, Allah'ın əmr etdiyi gözəl əxlaqı yaşamayan cəmiyyətlərdə insanlar geniş şəkildə istifadə edir. Bu kitabda iftiranın fərqli məqsədlərlə istifadə edilən və tarix boyu müəyyən çevrələrə miras kimi ötürülən və dövrümüzə qədər çatan bir şəkildən bəhs edilir. Burada haqqında bəhs olunacaq böhtan dini inkar edənlərin iman gətirənlərə maddi və ya mənəvi zərər vermək məqsədilə tarix boyunca istifadə etdiyi böhtanlardır.

Quranda Allah'ın göndərdiyi elçilərin və onlar kimi dinə əməl etməyə dəvət edən əməlisəlah insanların hamısına keçmişdə mənəfətpərəstlik, dəlilik, özündənrazılıq, lovğalıq, oğurluq, zina kimi müxtəlif böhtanların atıldığı açıqlanır. Allah'ın izni ilə möminlərin əleyhinə qurulan hər plan hələ işin başında pozulur, atılan hər bir böhtan da boş çıxır. Bu mübarək insanlar onlara atılan böhtanları həmişə nümunəvi səbir və təvəkküllə qarşılımış, təzyiqlərə əhəmiyyət verməmiş və Allah'ın əmr etdiyi əxlaqı yaşamağa və insanları da doğru yola dəvət etməyə davam etmişlər.

MÜƏLLİF HAQQINDA: Harun Yəhya imzasından istifadə edən Adnan Oktar 1956-cı ildə Ankarada anadan olub. 1980-ci illərdən bəri imani, elmi və siyasi mövzularda bir çox əsər yazıb. Bununla yanaşı, müəllifin təkamülçülərin saxtakarlıqlarını, iddialarının əsassızlığını və darvinizmin qanlı ideologiyalarla qaranlıq əlaqələrini üzə çıxaran çox mühüm əsərləri var.

Müəllifin bütün əsərlərindəki ortaq məqsəd Quranın təbliğini dünyaya çatdırmaq, beləliklə, insanları Allah'ın varlığı, birliyi və axirət kimi əsas imani mövzular üzərində düşünməyə sövq etmək və inkarçı sistemlərin əsassız təməllərini və batil əməllərini nümayiş etdirməkdir. Belə ki, müəllifin bu günə qədər 73 müxtəlif dilə tərcümə edilən 300-dən çox əsəri dünya səviyyəsində geniş oxucu kütləsi tərəfindən oxunur. Harun Yəhya Külliyyatı, Allah'ın izni ilə XXI əsrdə dünyadakı insanları Quranda tərif edilən hüzur və sülhə, doğruluq və ədalətə, gözəllik və xoşbəxtliyə aparmağa səbəb olacaqdır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُ
رَسُولُ
مُحَمَّدٍ

TARİX BOYUNCA
MÜSƏLMANLARA
ATILAN
BÖHTANLAR

Harun Yəhya (Adnan Oktar)

YAZIÇI VƏ ƏSƏRLƏRİ HAQQINDA

Harun Yəhya təxəllüsündən istifadə edən yazıçı Adnan Oktar 1956-cı ildə Ankarada anadan olmuşdur. İbtidai və orta təhsilini Ankarada almışdır. Daha sonra İstanbul Memar Sinan Universitetinin İncəsənət fakültəsində və İstanbul Universitetinin Fəlsəfə bölməsində təhsil almışdır. 1980-ci illərdən bu yana imani, elmi və siyasi mövzularda bir çox əsər hazırlamışdır. Bununla yanaşı, yazıçının təkamülçülərin saxtakarlıqlarını, iddialarının əsassızlığını və darvinizmin qanlı ideologiyalarla olan qaranlıq əlaqələrini ortaya qoyan çox əhəmiyyətli əsərləri vardır.

Harun Yəhyanın əsərləri təxminən 30.000 şəklində olduğu cəmi 45.000 səhifəlik külliyyatdır və bu külliyyat 73 fərqli dilə tərcümə edilmişdir.

Yazıçının təxəllüsü inkarçı düşüncəyə qarşı mübarizə aparan iki peyğəmbərin xatirəsinə hörmət olaraq adlarını yad etmək üçün Harun və Yəhya adlarından götürülmüşdür. Yazıçı tərəfindən kitabların üz qabığında Rəsulullahın (s.ə.v) möhürünün olmasının simvolik mənası isə kitabların məzmunu ilə əlaqədardır. Bu möhür Qurani-kərimin Allah'ın son kitabı və son sözü, Peyğəmbərimizin (s.ə.v) xatəmül-ənbiya olduğunun rəmzidir. Yazıçı bütün yayımlarında Qurani və Rəsulullahın sünnəsini özünə rəhbər etmişdir. Bu surətlə, inkarçı düşüncə sistemlərinin bütün təməl iddialarını bir-bir ortadan qaldırmağı və dinə qarşı yönələn etirazları tam susduracaq son sözü söyləməyi əsas almışdır. Böyük hikmət və kamal sahibi olan Rəsulullahın möhüründən bu son sözü söyləmək niyyətinin duası olaraq istifadə edilmişdir.

Yazıçının bütün işlərindəki ortaq hədəf Qurani təbliğini dünyaya çatdırmaq, beləliklə, insanları Allah'ın varlığı, birliyi və axirət kimi təməl imani mövzular üzərində düşünməyə sövq etmək və inkarçı sistemlərin əsassız təməllərini və azgün təbiiqlərini gözlər önünə çəkməkdir.

Necə ki, Harun Yəhyanın əsərləri Hindistandan Amerikaya, İngiltərədən İndoneziyaya, Polşadan Bosniya-herseqovınaya, İspaniyadan Braziliyaya, Malayziyadan İtaliyaya, Fransadan Bolqarıstana və Rusiyaya qədər dünyanın əlavə bir çox ölkəsində sevilərək oxunur. İngilis, fransız, alman, italyan, ispan, portuqal, urdu, ərəb, alban, rus, boşnaq,

uyğur, İndoneziya, Malay, benqal, serb, bolqar, Çin, Danimarka və İsveç dili kimi bir çox dilə tərcümə edilən əsərlər xaricdə geniş oxucu kütləsi tərəfindən izlənilir.

Dünyanın dörd tərəfində fəvqəladə təqdir toplayan bu əsərlər bir çox insanın iman etməsinə, bir çoxunun da imanında dərinləşməsinə vəsİL olurlar. Kitabları oxuyub araşdıran hər kəs bu əsərlərdəki hikmətli, dolğun, asan aydın olan və səmimi üslubun, ağıllı və elmi yanaşmanın fərqlində olar. Bu əsərlər sürətli təsir etmə, qəti nəticə vermə, etiraz və təkzib edilə bilinməyən xüsusiyyətləri daşıyır. Bu əsərləri oxuyan və üzərində ciddi şəkildə düşünən insanların artıq materialist fəlsəfəni, ateizmi və digər azğın görüş və fəlsəfələrin heç birini səmimi olaraq müdafiə etmələri mümkün deyil. Bundan sonra müdafiə etsələr də, ancaq romantik inadla müdafiə edəcəklər. Çünki fikri dayaqları aradan götürülmüşdür. Dövrümüzdəki bütün inkarçı cərəyanlar Harun Yəhya külliyyatı qarşısında fikirlə məğlub olmuşlar.

Şübhəsiz, bu xüsusiyyətlər Quranın hikmət və ifadə təsirliliyindən qaynaqlanır. Yazıçı bu əsərlərə görə öyünmür, yalnız Allah'ın hidayətinə vəsİL olmağa niyyət etmişdir. Bundan başqa, bu əsərlərin çap və nəşrində hər hansı bir maddi qazanc güdülmür.

Bu həqiqətlər göz önünə gətirildikdə insanların görmədiklərini görmələrini təmin edən, hidayətlərinə vəsİL olan bu əsərlərin oxunmasını təşviq etməyin də çox əhəmiyyətli xidmət olduğu ortaya çıxır.

Bu qiymətli əsərləri tanıtməyin yerinə insanların zehinlərini bulandıran, fikri qarışıqlıq meydana gətirən, şübhə və tərəddüdləri aparmaq və imanı qurtarmaq üçün güclü və iti təsiri olmadığı ümumi təcrübə ilə sabit olan kitabları yaymaq isə əmək və zaman itkisinə səbəb olar. İmanı qurtarmaq məqsədindən çox, yazıçının ədəbi gücünü vurğulamağa yönələn əsərlərdə bu təsirin əldə edilə bilməyəcəyi məlumdur. Bu mövzuda şübhəsi olanlar varsa, Harun Yəhyanın əsərlərinin tək məqsədinin dinsizliyi yox etmək və Quran əxlaqını yaymaq olduğunu, bu xidmətdəki təsir, müvəffəqiyyət və səmimiyyətin açıq şəkildə göründüyünü oxucuların ümumi qənaətindən anlaya bilərlər.

Bilmək lazımdır ki, dünyadakı zülm və qarışıqlıqların, müsəlmanların çəkdiyi əziyyətlərin təməl səbəbi dinsizliyin fikri hakimiyyətidir. Bunlardan xilas olmağın yolu isə dinsizliyin fikirlə məğlub edilməsi, iman həqiqətlərinin ortaya qoyulması və Quran əxlaqının insanların qavrayıb yaşaya biləcəkləri şəkildə izah edilməsidir. Dünyanın gündən-günə daha çox büründüyü zülm, fəsad və qarışıqlıq mühiti diqqətə alındığında bu xidmətin mümkün qədər sürətli və təsirli şəkildə edilməsinin lazım olduğu aydındır. Əks halda, çox gec ola bilər.

Bu əhəmiyyətli xidmətdə öndərliyi üzərinə götürən Harun Yəhya külliyyatı Allah'ın izni ilə 21-ci əsrdə dünyaya insanların Quranda təsvir edilən hüzur, sülh, düzgünlük, ədalət, gözəllik və xoşbəxtliyə daşımağa vəsİL olacaq.

OXUCUYA

- Bu kitabda və digər fəaliyyətlərimizdə təkamül nəzəriyyəsinin süqutuna xüsusi yer ayrılmasının səbəbi bu nəzəriyyənin hər cür din əleyhinə fəlsəfənin əsasını təşkil etməsidir. Yaradılışı və dolayısıyla Allah'ın varlığını inkar edən darvinizm 150 ildir ki, bir çox insanın imanını itirməsinə və ya şübhəyə düşməsinə səbəb olmuşdur. Ona görə bu nəzəriyyənin yalan olduğunu insanlara göstərmək çox mühüm imani vəzifədir. Bu mühüm xidmətin bütün insanlara çatdırılması isə vacibdir. Bəzi oxucularımızın bəlkə birçə kitabımızı da oxuma imkanı yoxdur. Bu səbəbdən hər kitabımızda bu mövzuya xülasə şəkildə də olsa bir bölmə ayrılmışdır.
- Kitabların məzmunu ilə bağlı digər cəhəti də nəzərə çatdırmaq lazımdır. Müəllifin bütün kitablarında imani mövzular, Quran ayələri işığında izah edilir, insanlar Allah'ın ayələrini öyrənməyə və yaşamağa dəvət olunurlar. Allah'ın ayələri ilə bağlı bütün mövzular oxuyanın ağılında heç bir şübhə və ya sual doğurmayacaq şəkildə açıqlanır.
- Buradakı izahlarda istifadə edilən səmimi, sadə və axıcı üslub isə kitabların hər kəs tərəfindən asanlıqla başa düşülməsini təmin edir. Bu təsirli və sadə izah sayəsində kitablar “bir nəfəsdə oxunan kitablar” ifadəsinə tamamilə uyğun gəlir. Dini qətiyyətlə rədd edən insanlar belə bu kitablarda izah edilən həqiqətlərdən təsirlənir və izah edilənlərin doğruluğunu inkar etmirlər.
- Bu kitab və müəllifin digər əsərləri oxucular tərəfindən fərdi şəkildə olduğu kimi, qarşılıqlı söhbət mühitində də oxuna bilər. Bu kitablardan istifadə etmək istəyən bir qrup oxucunun kitabları birlikdə oxumaları, mövzu ilə bağlı öz fikir və təcrübələrini bir-birləri ilə paylaşmaları baxımından faydalı olar.
- Bununla yanaşı sadəcə Allah rızası üçün yazılmış bu kitabların tanınmasına və oxunmasına kömək etmək də böyük xidmət olar. Çünki müəllifin bütün kitablarında sübut və inandırma çox güclüdür. Bu səbəbdən dini izah etmək istəyənlər üçün ən təsirli üsul bu kitabların digər insanlar tərəfindən də oxunmasına sövq etməkdir.
- Kitabların arxasına müəllifin digər əsərlərinin təqdimatının əlavə edilməsinin isə mühüm səbəbləri var. Bu sayədə kitabı əlinə alan şəxs yuxarıda bəhs etdiyimiz xüsusiyyətləri daşıyan və oxumaqdan zövq aldığını ümid etdiyimiz bu kitabla eyni vəsflərə malik olan daha bir çox əsər olduğunu görəcekdir. İmani və siyasi mövzularda faydalanacağı zəngin mənbə toplusunun mövcud olduğuna şahid olacaqdır.
- Bu əsərlərdə digər bəzi əsərlərdə görünən, müəllifin şəxsi qənaətlərinə, şübhəli mənbələrə əsaslanan izahlara, müqəddəs şeylərə qarşı ədəbə və hörmətə diqqət verilməyən üslublara, narahatlıq verən şübhəli və ümitsizliyə sürükləyən izahlara rast gələ bilməzsiniz.

Bu kitabda istifadə edilən ayələr Ə. Musayevin tərcümə etdiyi
Qurani-kərim kitabından götürülmüşdür.

İÇİNDƏKİLƏR

Giriş.....	8
İnkarçıların möminlərə qarşı düşmənçiliyi	11
Keçmişdə möminlərə atılan böhtanlar	18
İnkarçılar böhtandan yaxın keçmişdə də istifadə etmişlər	50
Müsəlmanların böhtan qarşısındakı davranışı	52
Nəticə: Allah hər şeydən xəbərdar olandır	60
Əlavə bölmə: təkamül yalanı	62

GİRİŞ

Böhtan və iftira mənəviyyəti zədələnen, bir-birinə qarşı düşmənçilik, kin, ədavət və nifrət bəsləyən və ya başqaları ilə rəqabət aparən bəzi yalançı və vicdansız insanların digər insanlara ziyan vermək məqsədilə istifadə etdiyi üsullardan biridir. Böhtanın böyük miqyasda atılan iftiradan tutmuş adi insanların gündəlik söz-söhbətinin içinə qatdığı xırda dedi-qoduya qədər bir çox növləri var. Böhtan, eyni zamanda, dindən uzaq olan, Allah'ın əmr etdiyi gözəl əxlaqı yaşamayan cəmiyyətlərdə insanların geniş şəkildə istifadə etdiyi yollardan biridir. Bu kitabı oxuyan insanların böyük bir qismi də kiçik və ya böyük böhtana məruz qalmış yaxud da başqalarına böhtan atılmasına dəfələrlə şahid olmuşdur.

Ancaq bu kitabın mövzusu cahil cəmiyyətdə insanların bir-birinə qarşı istifadə etdiyi sadə böhtanlar deyil. Bu kitabda iftiranın fərqli bir növündən danışılır. Burada haqqında bəhs olunacaq böhtan dini inkar edənlərin iman gətirənlərə maddi və ya mənəvi zərər vermək məqsədilə tarix boyunca istifadə etdiyi böhtanlardır.

Quranda Allah'ın göndərdiyi elçilərin və onlar kimi dinə əməl etməyə dəvət edən əməlisaleh insanların hamısına keçmişdə mənfəətpərəstlik, dəlilik, özündənrazılıq, lovğalıq, oğurluq, zina kimi müxtəlif böhtanların atıldığı açıqlanır. Hz. Yusifin həyatında müsəlmanların məruz qaldığı bu cür böhtanlara tez-tez rast gəlmək olar. Hz. Musa, Hz. Süleyman və hətta Peyğəmbərimiz Hz. Muhəmməd (s.ə.v.) öz qövmələri tərəfindən haqsız böhtanlara məruz qalmış elçi-

lərdəndir. Eyni zamanda, hz. Məryəm, Peyğəmbərimizin (s.ə.v.) mübarək xanımı və Peyğəmbərimizin (s.ə.v.) yanında olan səhabələr də müxtəlif böhtanlara məruz qalmış müqəddəs insanlardır. Bu mübarək insanlar onlara qarşı yönəldilən böhtanları hər zaman nümunəvi bir səbir və təvəkküllə qarşılımış, inkarçıların bu təzyiqlərinə əhəmiyyət verməmiş, Allah'ın əmr etdiyi əxlaqı yaşamağa və insanları doğru yola dəvət etməyə davam etmişdilər.

Şübhəsiz ki, bütün müsəlmanlar peyğəmbərlərin və mübarək insanların bu qərarlı davranışlarından nümunə götürməlidir. Allah Quranda: **“Sizdən əvvəlkilərin başına gələnlər sizin başınıza gəlməmiş behiştə daxil olacağınızı güman edirsiniz?”** (**“Bəqərə” surəsi, 214**) - deyə bildirir. Yəni bütün müsəlmanların onlardan əvvəl yaşamış möminlər kimi böhtanlara məruz qalması və Quran əxlaqından uzaqlaşması üçün mənəvi təzyiq görməsi Allah'ın bir qanunudur. Allah başqa bir ayədə bütün möminlərə inkarçılardan ağır və əziyyət verici sözlər eşidəcəklərini, can və malları ilə imtahan ediləcəklərini də bildirir:

“Əlbəttə, siz malınız və canınızla imtahan ediləcəksiniz. Sizdən əvvəl kitab verilmiş kimsələrdən və şərik qoşanlardan bir çox əziyyətli sözlər eşidəcəksiniz. Əgər səbir edib Allah'dan qorxsanız, əlbəttə, bu, məqsədə müvafiq işlərdəndir” (**“Ali-İmran” surəsi, 186**).

Məhz bu cür hadisə ilə qarşılaşan hər bir səmimi və ixlas sahibi olan mömin keçmişdəki möminlərin səbrini, təvəkkülünü, səmimi və qərarlı davranışını özünə nümunə götürməlidir. Buna görə də özündən əvvəlki müsəlmanların başına gələn hadisələr onun başına gələndə də qətiyyənlə çəşməz, üzülməz və əsla ümidsizliyə qapılmaz. Hətta ona böhtan atanları heyrətə gətirəcək qədər böyük şövq və nəşə içində olar. Başqa möminə böhtan atılanda da möminlər bunu səbir, təvəkkül və şövqlə qarşılayarlar. Böhtana məruz qalan qardaş-

ları böyük bir səbir göstərəndə dünyada Allah'ın rəhmətini və ehsanını qazanacağına, axirətdə isə Rəbbinin rizası və cənnəti ilə mükafatlandırılacağına ümid edərlər.

Möminlərə atılan böhtanların əhəmiyyətli bir tərəfini qeyd etmək də faydalı olardı. Digər böhtanlardan fərqli olaraq müsəlmanlara atılan böhtanlarda “palçıq at, izi qalsın” məntiqi öz təsirini itirir. Buna misal olaraq keçmişdə ən ağır böhtanlara məruz qalan peyğəmbərlərin və elçilərin üzərində bu böhtanların heç bir təsirinin qalmadığını göstərə bilərik. Məruz qaldıqları bu böhtanlara baxmayaraq, bu mübarək insanların nə qədər təmiz və gözəl əxlaqlı insanlar olduqları ortaya çıxmışdır. Yeri gəlmişkən, zina iftirasına məruz qalan Hz. Məryəm və Hz. Yusif bütün dünyada namus simvolu kimi tanınırlar. Qardaşlarının oğurluq böhtanına məruz qalmış Hz. Yusifin nə qədər etibarlı insan olması isə o, hələ həyatda ikən məlum olmuş və bütün Misirin xəzinələri onun ixtiyarına verilmişdi.

Bütün bunlar bizə çox əhəmiyyətli bir həqiqəti göstərir. Allah'ın izni ilə möminlərin əleyhinə qurulan hər plan hələ işin başında pozulur, atılan hər bir böhtan da boşa çıxır. Möminlərə deyilən hər incidici söz geri - bu sözü deyənə dönərək əzab dolu əvəzi ilə birlikdə söylənmişdir. Başqa sözlə, möminlər əleyhinə deyilən hər bir söz, edilən hər bir davranış və hər bir zülm bunu edən insanın dünyada və axirətdə mütləq şiddətli bir peşmançılıq yaşamasına, bərpası mümkün olmayan, içini yandıran, ona əzab verən sıxıntı ilə qarşılaşmasına səbəb olacaq. Allah elçilərinə və əməlisaleh qullarına edilən haqsızlıqların qarşılığını Quranda belə bildirmişdir:

“Allah’ı və Onun Peyğəmbərini incidənlərə Allah dünyada və axirətdə lənət eləmiş və onlar üçün həqarətli bir əzab hazırlamışdır! Mömin kişiləri və qadınları etmədikləri bir işdən ötrü incidənlər, şübhəsiz ki, öz üzərilərinə böhtan və açıq-aydın bir günah götürmüşlər!” (“Əhzab” surəsi, 57-58).

İNKARÇILARIN MÖMİNLƏRƏ QARŞI DÜŞMƏNÇİLİYİ

Tarix boyu Allah'ın göndərdiyi elçilər insanlara haqq dini təbliğ etmək, yaxşılığı əmr edib pisliklərdən uzaqlaşmaq vəzifəsi ilə yüklənmişlər. Peyğəmbərlərin olmadığı dövrlərdə isə səmimi, dürüst və güclü bir imana sahib olan müsəlmanlar Allah'ın insanlar üçün seçib bəyəndiyi dini təbliğ etmək vəzifəsi ilə yüklənmişlər. Ancaq Allah'a iman gətirən və insanları da Allah'ın razılığını, rəhmətini və cənnətini qazanmağa dəvət edən bu insanlar tarix boyu bəzi insanların söz və əməl şəklindəki təzyiqlərinə məruz qalmış, bəzən hətta ölüm təhlükəsi altında yaşamışlar.

Allah'a könlüdən bağlı olan və üstün əxlaq sahibi olan möminlərə düşmənçilik hissi bəsləyənlər, şübhəsiz ki, böyük bir qəflət içindədir. Çünki möminlər Allah'dan qorxub çəkinən, bütün insanlara daim dost münasibəti bəsləyən, ətrafındakılara rahatlıq və güvənlik verən, daim ədaləti gözləyən, hər cür haram işlərdən çəkinən insanlardır. Möminlər dünyəvi hərislikləri olmadığı üçün heç kimlə mən-fəət hesabı çəkməzlər. Əksinə, onlar fədakar, təvazökar və qənaət-

cildirlər. Ancaq bu üstün xüsusiyyətlərinə baxmayaraq, möminlər bəzi insanların şiddətli düşmənçiliyi və təzyiqləri ilə qarşı-qarşıya qalırlar. Allah bu insanların kimliyini və möminlərə qarşı düşmənçiliyinin səbəbini Quranda keçmişdən misallar verərək bizə bildirir.

Quran ayələrində bizə bildirilən bu insanların müsəlmanlara qarşı olan düşmənçiliyinin arxasında gizlənən əsas səbəb onların Allah'a və dinə olan düşmənçilikləridir. Onlar bütün insanlara can verən və saysız nemətlərlə ruzilərini verən, sonsuz güc sahibi olan bir Yarıdıcının varlığını özlərinin təkəbbürlü olması səbəbi ilə qəbul etmək istəməzlər. Həyata hərisliklə bağlanmalarına və dünyanı axirətə nəzərən seçdiklərinə görə, Allah'ın dininə tabe olmağın onlara gətirəcəyi məsuliyyətdən qaçmaq üçün inkara üstünlük verərlər. Özlərini heç kimin qarşısında məsul hiss etmək istəməz, etdikləri pisləklərin, əxlaqsızlıqların, çirkinliklərin hesabını verəcəkləri bir günün gələcəyini düşünməzlər. Bu səbəbdən də Allah'ı və dini, hesab gününü xatırladan insanları özlərinə düşmən sayırlar.

Bu düşmənçiliklərinin nəticəsində iman edənləri əngəlləməyə, yaxud da öz dinsizliklərinə geri çevirməyə çalışırlar. Quranda bildirdiyinə görə, dindən uzaq olan insanlar bu məqsədlərini həyata keçirmək üçün müxtəlif üsullardan istifadə edirlər: möminlərə pusqu qurur, işgəncə ilə əzab verir, alçaldıcı sözlərlə onlara zülm etməyə çalışırlar. Məhz böhtan inkarçıların iman gətirənlərə qarşı istifadə etdiyi bu yollardan biridir. Mömin insanları böhtan vasitəsilə öz tərəflərinə çəkməyə, doğru bildikləri yoldan azdırmağa çalışırlar. İnkarçıların tarix boyu bircə dəfə də olsun nəticə verməyən düşmənçiliklərini Allah Quranda belə bildirir:

“Əgər onlar sizi ələ keçirsələr, sizə düşmən olar, sizə pisləklə əl və dil uzadar, sizin kafir olmanızı istəyərlər” (“Mümtəhinə” surəsi, 2).

Bu kitabda haqqında danışacağımız böhtanların mənbəyi Quran-

da da bildirildiyi kimi, iman gətirənlərə düşmənçiliklə əllərini və dillərini uzadanlardır. Sonrakı səhifələrdə də görəcəyimiz kimi, böhtan min illərdir dinə düşmən olan, yer üzündə əxlaqsızlığı və pozğunluğu yaymaq istəyən insanların dindar, səmimi, gözəl əxlaqlı insanlara qarşı istifadə etdiyi və bir-birinə miras kimi ötürdüyü bir üsuldur. Bu üsuldən hz. Nuhdan hz. Süleymana, hz. Musadan hz. Muhəmmədə (s.ə.v) qədər Allah'ın bütün elçilərinə və onların yanındakı əməlisaleh insanlara qarşı istifadə olunub. Yaxın tariximizdə Bədi-üzzaman Seid Nursi kimi dəyərli bir İslam böyüyü də dinə düşmənçilik bəsləyənlərin bu üsulu ilə qarşılaşmışdı.

Ancaq bu, çox əhəmiyyətli və mütləq bir həqiqətdir ki, keçmişdə heç bir böhtançı insan məqsədinə çata bilməmişdir. Nə firon, nə Nəmrud, nə də Peyğəmbərimizin (s.ə.v) yaxınlarına böhtan atanlar bu qiymətli insanlara bir zərər verə bilməmişdilər. Allah əməlisaleh qullarını inkarçıların bu cür böhtanlarından daim qorumuş və onları təmizə çıxarmışdır. Allah Quranda bu mövzu ilə əlaqədar hz. Musanı nümunə göstərir:

“Ey iman gətirənlər! Musaya əziyyət verən kəslər kimi olmayın. Allah onların dediklərindən (böhtanlarından) təmizə çıxartdı. O, Allah yanında çox hörmətli idi. Ey iman gətirənlər! Allah'dan qorxun və doğru söz söyləyin!” (“Əhzab” surəsi, 69-70).

Keçmişdə müsəlmanlara atılan böhtanlar nəticəsiz qaldığı kimi, günümüzdə də nəticəsiz qalacaq və heç bir nəticə verməyəcəkdir.

Keçmişdə böhtançılar kimlər olub?

Allah hər dövrdə insanlara peyğəmbərlər göndərmiş və onların vasitəsilə insanlara xəbərdarlıq etmiş, axirəti və hesab gününü xatırlatmış, cənnətin və cəhənnəmin varlığını xəbər vermişdir. Allah bu həqiqəti ayədə belə bildirir:

“Doğrudan da, Biz səni haqla müjdə verən və qorxudan bir peyğəmbər kimi göndərdik. Elə bir ümmət yoxdur ki, onun içindən qorxudan bir peyğəmbər gəlib getməsin!” (“Fətir” surəsi, 24).

Allah'ın Quranda bildirdiyinə görə, insanların çox az bir hissəsi bu elçilərə inanmış və onların yolu ilə getmişdir. Böyük bir hissəsi isə inkar edərək elçilərə düşmən olmuşdular. Bu mövzu ilə bağlı ayələrin bəziləri belədir:

“...Əslində, onunla birlikdə çox az adam iman gətirmişdi” (“Hud” surəsi, 40).

“Yoxsa öz Peyğəmbərini tanımadılar və buna görə onu inkar edirlər? Yaxud: “Onda divanəlik var?” - dedilər. Xeyr, Peyğəmbər onlara haqla gəldi. Lakin onların əksəriyyəti haqqı xoşlamır” (“Muminun” surəsi, 69-70).

Allah'ın Quranda bizə bildirdiyi digər bir məlumat isə inkarçıları və elçilərə qarşı gələn insanları öz arxasınca aparan kütlənin bu cəmiyyətin önündə gələn hissəsindən olmasıdır. Quranda bu mövzu ilə bağlı bildirilən ayələrdən bəziləri belədir:

“Biz səndən əvvəl hər hansı bir məmləkətə qorxudan bir peyğəmbər göndərdiksə, onun naz-nemət içində yaşayan böyükləri sadəcə olaraq: “Biz atalarımızı bir din üzərində gördük və biz də onların ardınca getməkdəyik!” - dedilər” (“Zuxruf” surəsi, 23).

“Biz hər hansı bir məmləkətə qorxudan bir peyğəmbər göndərdiksə, onun naz-nemət içində yaşayan zəngin başçıları ancaq: “Biz sizinlə göndərilənləri inkar edirik!” - dedilər” (“Səba” surəsi, 34).

Quranda bu inkarçıların iki əsas xüsusiyyətinə diqqət çəkilir: birincisi, bu insanların öz cəmiyyətləri arasında bolluq və zənginlik içində azğınlaşması, ikincisi isə onları doğru yola dəvət edən elçilə-

ri bu azgınlıq səbəbi ilə inkar etmələri. Bu vəziyyət indi də dəyişməmişdir. Öndə gələnlər onlara haqqı gətirənlərə, Allah'ın dinini və gözəl əxlaqı təbliğ edənlərə qarşı çıxır. Çünki inkarçılar möminlərin təbliğ etdiyi gözəl əxlaqın insanlar arasında kütləvi şəkildə yayılacağı təqdirdə dünyada hərisliklə gözlədikləri qazancı əldə edə bilməyəcəklərindən qorxurlar.

Buna baxmayaraq, Allah'ın elçiləri insanlara dünya həyatının müvəqqəti və aldadıcı bir yer olduğunu, əsl həqiqətin ölümdən sonrakı axirət həyatı olduğunu, insana axirət həyatını qazandırmanın mal-mülk kimi dünya nemətləri deyil, insanın əxlaqı və təqvası olduğunu söyləməkdən heç bir zaman imtina etməmişlər. Məhz bu həqiqətin dilə gətirilməsi sözügedən insanları hərisləşdirir və onların möminlərə düşmənçilik bəsləməsinə səbəb olur. Çünki müsəlmanlar apardıqları təbliğatla onların hərisliklə bağlı olduqları hər şeyin dəyərsiz olduğunu göstərirlər. Allah bu düşüncənin sahibi olan insanların dünyaya bağlılığını Quranda belə açıqlayır:

“Həqiqətən, bunlar tez keçib gedəni sevir, ağır günə dal çevirərlər” (“İnsan” surəsi, 27).

Quranda bildirilən bu bağlılıq bizdə cəmiyyətin öndə gələn insanların əksəriyyətinin inkarçılardan ibarət olması haqqında fikir yaradır. Dünyada özlərinə görə güc, etibar, zənginlik yaxud da şöhrət sahibi olan bu insanlar Allah'ın əmr etdiyi insanlıq sərhədlərini tanımadıqları üçün hər cür haram iş görə, olmazın azgınlıqlara əl ata bilirlər. Din isə onların həyat tərzinin, inancının, doğru və səhvlərinin, hərisliyinin xətalı olduğunu ortaya qoyur. Bunun nəticəsində də bu adamlar dini ölçülərə uyğun bir həyatın yaşanmasını əngəlləmək üçün əllərindən gələn hər işi görürlər.

İnkarçıların sahib olduğu batil düşüncə sisteminin və yer üzündə yaydığı əxlaqsızlığın yanlış olduğunu onlara izah edənlərə qarşı duyduğu böyük qəzəb Quranda belə tərif edilir:

“...Onlar sizin barənizdə fitnə-fəsad törətməkdən əl çəkməzlər, sizin əziyyətdə düşməyinizi istərlər. Həqiqətən, onların sizə qarşı olan ədavəti ağızlarından çıxan sözlərdən aşkar olur. Amma ürəklərində gizlətdikləri isə daha böyükdür. Əgər düşünüb dərk edirsinizsə, ayələri artıq sizə izah etdik. Bəli, siz o kimsələrsiniz ki, onları sevirsiniz, onlar isə sizləri sevməzlər. Siz kitabın hamısına inanırsınız. Onlar sizinlə görüşdükləri zaman: “Biz də inandığ”, - deyir. Xəlvətdə olduqda isə sizə qarşı qəzəblərindən barmaqlarını gəmirirlər. De: “Acı-ğınızdan ölün!” Əlbəttə, Allah ürəklərdə olanları biləndir” (“Ali-İmran” surəsi, 118-119).

Yuxarıdakı ayələrdə də bildirildiyi kimi, inkarçılar möminlərə ziyan vurmaq, onları məhv etmək və ya təsirsiz hala gətirmək üçün hər yoldan istifadə edirlər. Böhtan atmaq və bunun üçün möminlərin əleyhinə hiylə işlətmək isə yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi, onların ən çox əl atdığı üsullardan biridir.

Dinsizlər özləri kimi digər insanların da Allah yolundan azmasını istəyirlər. Bu səbəblə, xalqın müsəlmanların təsir dairəsinə düşməsini və onların sözlünə əməl etməsini əngəlləmək üçün möminləri insanların gözündən salmağa çalışırlar. Möminlərin isə Allah'ın dininə bağlı olduqları üçün özlərini gözdən salacaq heç bir davranışı, aludəçiliyi və ya inancı yoxdur. Möminlər harama girməz, Allah'ın halal buyurduğu işləri görər, daim hər yerdə gözəl əxlaqlı və tərtəmiz bir həyat yaşayırlar. Bunu bilən inkarçılar sadəcə böhtan ataraq, yalan söyləyərək, həqiqətə uyğun olmayan bir şeyi həqiqət kimi göstərərək öz məqsədlərinə nail olmağa çalışırlar. Bir yerə yığılaraq möminlərin əleyhinə planlar qurar, onlara hansı böhtanları atacaqlarını qərarlaşdırırlar. Atacaqları böhtanı xalq arasında yaymaq üçün təyin etdikləri insanlara qədər aralarında vəzifə bölgüsü aparırlar. Böhtanları ilə öz aləmlərində möminləri qaralayacaqları-

nı və insanların gözündə dəyərsiz hala gətirəcəklərini zənn edərlər. Halbuki, heç bir uğur əldə edə bilməzlər. Allah bu insanların möminlərə qarşı qurduğu planlardan və bunların aqibətindən Quranda belə bəhs edir:

“Beləliklə, hər bir obanın günahkarlarını oranın başçıları təyin etdik ki, onlar orada bacardıqları qədər məkrlə məşğul olsunlar. Onlar yalnız özlərinə qarşı məkr edərlər, lakin fərqi nə varmazlar” (“Ənam” surəsi, 123).

Keçmişdə peyğəmbərlərə və müsəlmanlara atılan böhtanlardan bəziləri Quranda bildirilir. Bu hadisələrin və onların nəticələrinin sonrakı bölümlərdə xatırlanması hər cəhətdən əhəmiyyətlidir. Bu xatırlatma inkarçıların bu günə qədər böhtan ataraq heç bir nəticə əldə edə bilmədiklərinin və gələcəkdə də edə bilməyəcəklərinin qəti olaraq anlaşılması nöqtəyi-nəzərindən faydalı olacaq. Həmçinin böhtana məruz qalan səmimi və dürüst insanların keçmişdə əməlisaleh müsəlmanların yaşadığı oxşar hadisələri görərək şövq və hidayətinin artmasına səbəb olacaq.

KEÇMİŞDƏ MÖMİNLƏRƏ ATILAN BÖHTANLAR

Quranda keçmişdə yaşayan peyğəmbərlərin və müsəlmanların həyatından nümunələr verilməsinin çox əhəmiyyətli bir hikməti var. Allah Quranda: **“Hekayətlərində ağıl sahibləri üçün, sözsüz ki, bir ibrət vardır...”** (“Yusif” surəsi, 111) - deyə bildirərək bu hikməti açıqlayır. Yəni keçmişdəkilərin başına gələnlər müasir insanların üzərində düşünüb ibrət götürəcəyi hadisələrdir.

Məsələn, Allah Quranda peyğəmbərlərə və müsəlmanlara atılan böhtanlardan nümunələr vermişdir. Bunları bilən hər bir müsəlman yaşadığı dövrdə də dindən uzaq insanların müsəlmanlara böhtan atacağını bilir. Özünə və ya başqa bir müsəlmana böhtan atılanda çaşmır və ya müsəlman qardaşına şübhə ilə baxmır, baş verənləri, inkarçıların söz və əməl şəklindəki təcavüzlərini Quranda bildirilən nöqtəyi-nəzərdən dəyərləndirir. Allah'ın göndərdiyi elçilər keçmişdə məruz qaldıqları böhtanlara qarşı necə gözəl bir səbir nümayiş etdirirdisə, bu günün mömin insanları da onlar kimi davranmağın lazımlılığını başa düşür.

Həmçinin keçmişdə yaşanan hadisələrlə günümüzdə baş verənlər arasında böyük oxşarlığın olduğunu, dindən uzaq insanların müsəlmanlara həmişə eyni məntiqlə, hətta eyni kəlmələrlə iftira atdığını görmək müsəlmanlar üçün şövq və həyəcan qaynağıdır. Çünki Allah bir ayəsində: **“...Sən Allah'ın qoyduğu qayda-qanunda əsla dəyişiklik görməzsən!”** (“Əhzab” surəsi, 62) - deyə vəd etmiş-

dir. Keçmişdə olan hadisələrin insanın yaşadığı həyatda da həqiqətə çevrilməsi Allah'ın bu ayəsinin bir təsdiqidir. Bu hadisələr müsəlmanın səmimiyyətinin təzahürlərindən biridir. Ancaq şübhəsiz ki, buradakı ən mühüm məqam böhtanla üzləşmiş insanın mütləq Allah'ın elçilərinin və əməlisaleh möminlərin keçmişdə göstərdiyi üstün əxlaqı göstərməsidir.

Müsəlmanların keçmişdə üzləşdiyi böhtanlar və bunların müqabilində göstərdikləri səbir, təvəkkül, xoş rəftar, ağıllı davranış məhz bu səbəbdən əvvəlki səhifələrdə söz edilməkdədir. Burada məqsəd müasir dövrün müsəlmanlarına bənzər hadisələrlə qarşılaşdıqları zaman onlara necə münasibət bəsləmək məsələsində Quran ayələri işığında yol göstərməkdir.

Hz. Musaya atılan böhtanlar

İsrailoğullarına peyğəmbər göndirilən hz. Musa digər peyğəmbərlər və səmimi möminlər kimi inkarçıların bir çox hücumlarına məruz qalmışdı.

Hz. Musanın dünyaya gəldiyi dövrdə Misirin hökmdarı olan firon xalqın böyük bir hissəsini incidir, hətta nəsilərini məhv edəcək bir zülmə məruz qoyurdu. Fironun bu zülmü Quranda belə göstərilir:

“Həqiqətən, firon yer üzündə baş qaldırıb onun əhalisini zümrələrə bölmüşdü. Onların arasında olan bir tayfanı gücsüz görüb onların oğlan uşaqlarını öldürür, qızlarını isə sağ buraxırdı. O, həqiqətən, fitnə-fəsad törədənlərdən idi!” (“Qə-səs” surəsi, 4).

Fironun əsgərlərinin onun uşağını da öldürəcəyindən endişələnən hz. Musanın anası qorxuya düşmüş, Allah'dan ona gələn vəhy-lə hz. Musanı Nil çayına atmışdı. Quranda bildirildiyi kimi, uşağı sahibsiz görən fironun ailəsi onu özünə götürmüşdü. Bu hadisələrin

nəticəsində fironun sarayında böyüyən hz. Musa Allah tərəfindən peyğəmbərliklə mükafatlandırıldıqdan sonra fironun hücumlarına məruz qalmışdı.

Fironun hz. Musaya qarşı düşmənçiliyi

Allah'ın əmri ilə fironun yanına gedərək ona Allah'ın varlığını və haqq dini anladan hz. Musa fironun inkarçı və azğın hücumlarına məruz qalmışdı. Firon həm hz. Musanı, həm də onun ətrafındakıları işgəncə verməklə və öldürməklə hədələmişdi. Onun bu təhdidindən qorxuya düşən xalq hz. Musanın bildirdiyi həqiqətə inanmaqdan və onunla birlikdə olmaqdan qorxub çəkinmişdi. Ayələrdə də bildirildiyinə görə, ancaq çox az sayda gənc ona iman gətirmişdi:

“Fironun və əyanlarının bəlası qorxusundan Musaya öz qöv-mündən yalnız kiçik bir dəstə iman gətirdi. Çünki firon o yer-də hakim idi. O, həddi aşmışdı” (“Yunus” surəsi, 83).

Əlbəttə, bu mübarizədə qalib gələcək tərəfin Allah'ın əməlisaleh qulları olduğu **“Allah heç vaxt kafirlərə möminlərin əleyhinə olan bir yol göstərməz!” (“Nisa” surəsi, 141)** ayəsində bildirildiyi kimi, daha əvvəlcədən bəllidir. Ancaq möminlərin imanının, təvəkkülünün və səbrinin yoxlanılması üçün onların əvvəlcə çətin imtahanlardan keçirilməsi, insanlar tərəfindən yalanlara, böhtanlara məruz qalması Allah'ın qanunudur. Hz. Musanın özü və onunla birlikdə iman gətirənlər üçün də eyni vəziyyət olmuşdur.

Firon özünü, adətən, bir tanrı kimi görür, bütün Misirin və Misir üzərindəki bütün insanların yeganə sahibi və hakimi olduğunu zənn edirdi. Firon öz xalqının tək həqiqi Tanrının, tək gücün və insanların tək sahibinin Allah olduğunu öyrənəcəyi halda, özünün əvvəlki kimi yenə tanrılıq iddiasında ola və insanlara məcburi şəkildə boyun əydirə bilməyəcəyinin də fərqlində idi. Bu məqsədlə, xalqının hz. Musaya inanmaması üçün müxtəlif yollara əl atırdı. İşgəncə və ölüm-

lə hədələmə fironun ən çox istifadə etdiyi üsullardan biri idi. Başqa bir üsulu isə hz. Musaya və qardaşı hz. Haruna böhtan atmaq olmuşdu. Fironun fikrinə görə, onları insanların gözündə kiçiltmək, lazımsız və dəyərsiz insanlar kimi göstərmək üçün işlətdiyi böhtanları belə açıqlaya bilərik:

Hz. Musanın var-dövlət düşkünü və mənsəbpərəst olması iftirası

İnkarçıların möminlərə atdığı böhtanları araşdırarkən ən vacib çıxış nöqtəsi onların sahib olduğu pis əxlaq və dünyaya baxışları olmuşdur. Məsələn, Allah'ın əmr etdiyi əxlaqı yaşamayan insanların qorxunc bir böyüklənmə, təkəbbür göstərmə, loğalanmaq arzusu və dünya həyatına yönəlmiş hüdudsuz bir hərisliyi var. Firon bu insanların tipik bir nümunəsidir. Bütün Misirin üzərindəki insanlarla birlikdə onun özünə məxsus olması hərisliyinə qapılan firon bu hərisliyi uğrunda günahsız insanlara əzab verməkdən və hətta onları öldürməkdən belə çəkinməmişdi. Bu azğın inancı səbəbindən özü kimi digər insanların da gözünün dünyaya hərisliklə örtüldüyünü zənn edirdi. Bu səbəblə də hz. Musanın və hz. Harunun Allah dərgahındakı yerlərini və nə məqsədlə bu yerə gəldiklərini anlayıb dəyərləndirə bilmirdi.

Hz. Musa da insanlardan özlərinə qarşı təbii olmalarını istəmişdi. Ancaq hz. Musanın buradakı məqsədi onlara Allah'ın varlığını və sonsuz qüdrətini tanıtmaq, dini öyrətmək və onların hidayət tapmasına vəsilə olmaq idi. Firon və ətrafı isə hz. Musanın mənsəbpərəst olduğunu, yer üzündə böyüklük əldə etməyə çalışdığını düşünmüş və onu öz hakimiyyət və vəzifələrinə bir rəqib kimi görmüşdülər. Allah bir ayədə fironun ətrafının hz. Musanı və hz. Harunu necə ittiham etdiyini belə göstərir:

“Onlar: “Bizi atalarımızın tapındığı dindən döndərmək, özü-

nüz də yer üzündə böyüklük etmək üçünmü gəldiniz? Biz sizə iman gətirən deyilik!” - dedilər” (“Yunis” surəsi, 78).

Halbuki, hz. Musa və hz. Harun bütün digər peyğəmbərlər və səmimi müsəlmanlar kimi əsla dünyəvi mövqe və mənfəətlərin arxasınca getməmişlər. Onlar insanlardan heç bir əvəz və təmənna gözləmədən, sadəcə Allah'ın razılığını, rəhmətini və cənnətini istəyərək insanları Allah'ın yoluna çağırmış və insanlara axirət dünyasını xatırlatmışlar. Allah **“Kitabda Musanı da yad et! Həqiqətən, o, çox səmimi və göndərilmiş bir peyğəmbər idi”** (“Məryəm” surəsi, 51) ayəsində hz. Musanın yalnız Onun rizasını arayan bir qul olduğunu xəbər vermişdir. Hz. Musanın və hz. Harunun Allah'ın əməlisaleh qullarından olması başqa ayələrdə belə xəbər verilir:

“Biz Musa və Haruna də nemət bəxş etdik. Onların hər ikisini böyük fəlakətdən qurtardıq. Onlara yardım etdik və onlar qalib gəldilər. Onların hər ikisinə açıq-aydın o kitabı verdik. Onların hər ikisini doğru yola müvəffəq etdik. Sonradan gələnlər içərisində onların hər ikisi üçün (yaxşı ad, gözəl xatirə) qoyduq. Musaya və Haruna salam olsun! Həqiqətən, Biz yaxşı əməl sahiblərini belə mükafatlandırırıq! Şübhəsiz ki, onların hər ikisi Bizim mömin bəndələrimizdən idi” (“Səfat” surəsi, 114-122).

Xalqın təhlükəsizliyini və asayişini təhdid etməsi iftirası

Fironun işlətdiyi üsullardan biri də hz. Musanı ilə hz. Harunu hər fürsətdəcə ölkə və xalq üçün mühüm təhlükə kimi göstərməsi idi. Bu cür böhtanları ilə xalqı hz. Musanın əleyhinə qaldırmağa çalışırdı. Belə ki, firon hz. Musanı insanları yurdlarından məcburən çıxarmaq istəyində günahlandırmışdı. Allah bir ayədə fironun öz xalqının öndə gələnlərinə belə səsələndiyini bildirir:

“(Firon) ətrafındakılara dedi: “Şübhəsiz ki, bu, çox bilikli bir sehrbazdır! O, öz sehri ilə sizi yurduunuzdan çıxartmaq istəyir. Nə buyurursunuz?” (“Şüəra” surəsi, 34-35).

Başqa bir ayədə isə fironun hz. Musanı və onun ətrafındakıları xalqı yurdundan məcburən çıxarmaq üçün plan qurmaqda günahlandırdığı bildirilir:

“Firon dedi: “Mən sizə izn vermədən əvvəl siz ona iman gətirdiniz?” Bu, şübhəsiz ki, əhalisini çıxartmaq məqsədilə şəhərdə qurduğunuz bir hiylədir. Gördüyünüz işlərə görə başınıza nə oyun açacağımı biləcəksiniz!” (“Əraf” surəsi, 123).

Fironun bu böhtanla xalqın və öndə gələnlərin hz. Musaya və yanındakılara qarşı cəbhə açmaq, onları xalqın gözündə xain kimi göstərmək istəyi açıq şəkildə görünür. Ancaq Allah’ın vəd etdiyi kimi, möminlərə qarşı qurulan bütün planlar necə pozuldusa, fironun bu planı da pozulmuşdur:

“Beləliklə, Allah onu onların qurduğu hiylələrin şərindən qorudu. Firon əhlini isə şiddətli əzab sardı” (“Mumin” surəsi, 45).

Hz. Musanın cadugərlikdə günahlandırılması

Firon hz. Musanın haqq dinini özünü hər kəsdən üstün tutması səbəbi ilə qəbul etməmişdi. Hz. Musa Allah’ın varlığını və özünün də Allah’ın elçisi olduğunu göstərmək üçün - Allah’ın izni ilə - firona bir çox möcüzə göstərmişdi. Firon buna baxmayaraq, özü inanmadığı kimi, xalqın da inanmasına mane olmaq üçün hz. Musanı cadugərlikdə və sehrbazlıqda günahlandırdı. Beləliklə, firon hz. Musanın söylədiklərinin və etdiklərinin doğru olmadığını, bunların sadəcə olaraq insanları təsirləndirmək və inandırmaq üçün istifadə edilən yalançı bir sehr olduğunu əsaslandırmağa çalışırdı. Bu mövzu ayələrdə belə bildirilir:

“Həqiqətən, Biz Musanı ayələrimizlə və açıq-aydın bir dəlillə göndərdik. Fironun, Hamanın və Qarunun yanına. Onlar isə: “Bu sehrbazdır, yalançıdır!” - dedilər” (“Mumin” surəsi, 23-24).

Hz. Musanın isə fironun və öndə gələnlərin bu böhtanlarına belə cavab verdiyi xəbər verilir:

“Musa onlara belə dedi: “Məgər sizə haqq gəldiyi zaman onun barəsində beləmi deyirsiniz? Bu sehrdirmi? Sehrbazlar nicat tapmazlar!”” (“Yunis” surəsi, 77).

Cadugərlik böhtanı hz. Musadan əvvəl və sonra bir çox möminə atılmış böhtanlardan biridir. Cadugərlik böhtanına rast gəlmiş müsəlmanlarla bağlı Quranda bildirilən məlumatlar sonrakı fəsillərdə də xatırlanacaq.

Yalançılıq iftirası

“Musa açıq-aşkar ayələrimizlə yanına gəldikdə onlar: “Bu uydurulmuş sehrdən başqa bir şey deyildir. Biz öz ulu babalarımızdan bu barədə heç bir şey eşitməmişik!” - dedilər. Musa dedi: “Rəbbim Öz dərgahından kimin hidayətlə gəldiyini və axirət yurdunun kimə nəsib olacağını daha yaxşı bilir. Həqiqətən, zalımlar nicat tapmazlar! Firon dedi: “Ey əyanlar! Mən sizin üçün özümdən başqa bir tanrı olduğunu bilmirəm. Ey Haman! Mənim üçün od qalayıb pəlçiqdən kərpic bişir və bir qüllə tikdir ki, ora qalxıb, bəlkə, Musanın tanrısına tamaşa edim. Axı mən onu, həqiqətən, yalançı sayıram!” (“Qəsəs” surəsi, 36-38).

Fironun hz. Musaya və onun təbliğ etdiyi dinə qarşı davranışı son dərəcə qafıl və qəddar idi. İnkarcılıqda bu qədər irəli getmiş bir insanın gələnlə elçini ləkələyib qaralamaq və onu təkzib edib yalanlamaq üçün olmazın ittihamlarla günahlandırması və ona qarşı isteh-

zalı davranması heç də heyrətamiz və gözlənilməz bir iş deyil. Firon hz. Musanı zəiflədib onun anlatdığı həqiqətlərin insanlar arasında yayılmasına mane olmaq üçün bütün bunların yalan olması iftirasını da çəkinmədən atırdı. Halbuki, Allah'ın elçilərini yalanlayanların və onlara öz böhtan və yalanları ilə əzab və sızıntı verməyə çalışanların aqibəti Quranda açıq və qəti şəkildə bildirilir:

“Biz hər ümmətə: “Allah’a ibadət edin, Tağutdan çəkinin!” -deyə peyğəmbər göndərmişdik. Onların bir qismini Allah doğru yola yönəltmiş, bir qismi isə haqq yoldan azmalı olmuşdur. Yer üzündə dolaşib görün ki, yalançı hesab edənlərin axırı necə oldu!” (“Nəhl” surəsi, 36).

Yuxarıdakı ayədə də bildirildiyi kimi, Allah'ın səmimi, dürüst, Allah'dan qorxan və Allah'ı çox sevən qullarına qarşı edilən bu haqsızlıqlar dünyada və axirətdə qarşılıqsız qalmayacaq. Fironun və ətrafının dünyada qarşılaşdığı bəlalər və ən sonunda ölümlər buna ən bariz nümunələrdən biridir. Allah insanlara fironun və onun yaxınlarının qarşılaşdığı aqibətdən dərs almağı xatırlatmışdır. Buna görə də Quranda verilən bu hadisələr hər insan üçün ibrət dərsi olmalıdır:

“O və əsgərləri yer üzündə nahaq yerə təkəbbür göstərdilər və elə güman etdilər ki, hüzurumuza qaytarılmayacaqlar! Buna görə də onu və əsgərlərini tutub dənizə atdıq. Bir gör zalımların axırı necə oldu!” (“Qəsəs” surəsi, 39-40).

İnsanların unutmamalı olduğu ən önəmli məsələlərdən biri də fironun və onun yolu ilə gedən inkarçıların dünyada qarşılaşdığı əzabın axirətdəki böyük sızıntı ilə müqayisədə çox kiçik olmasıdır. Dünyada olarkən Allah'ın ayələrinə qarşı çıxan, Allah'ın elçilərinə və əməlisaleh qullarına əziyyət verən, onlara iftiralər atan, pusqular quran, dini şərhləyən, Allah'ın əmr etdiyi əxlaqı bəyənməyərək öz çirkin əxlaqlarını yaymağa çalışan insanları axirətdə çətin bir əzab gözləməkdədir:

“Biz onları cəhənnəm oduna çağırın rəhbərlər etdik. Qiyamət günü onlara heç bir kömək edilməyəcəkdir! Bu dünyada onlara lənət damğası vurduq, qiyamət günü isə onlar çirkin kimsələr olacaqlar” (“Qəsəs” surəsi, 41-42).

Hə. Yusifə atılan böhtanlar

Hə. Yusif uşaq yaşlarından etibarən bir çox böhtanlara məruz qalmış və ona qarşı həmişə planlar qurulmuş peyğəmbərlərdən biridir. Uşaqlıq illərindən etibarən çox təmiz və gözəl əxlaqlı bir insan olmasına baxmayaraq, hətta ən yaxın adamları tərəfindən zülm görmüşdür.

Hətta öz doğma qardaşları belə ona qarşı olan qısqançlıqları səbəbi ilə onu öldürməyə çalışmışdılar. Allah’dan qorxan, daim Allah’ın rızasını gözləyən bu təmiz insan oğurluq və zina kimi günahlarla itiham edilmiş, günahsız olmasına baxmayaraq, böhtan üzündən illərlə həbsdə qalmışdır. İnkarcıların böhtanlarının hə. Yusif dövründə necə ortaya çıxması qarşıdakı səhifələrdə Quranda bildirilən ayələrin işığında anladılır.

Vəzirin arvadının böhtanı

Hə. Yusif hələ kiçik yaşda olarkən Allah’ın elm verdiyi peyğəmbərlərdən biridir. Onu qısqanan qardaşları tərəfindən uşaq yaşında olarkən bir quyuya atılmış, hə. Yusifi tapan bir karvan onu ucuz bir qiymətə misirli bir vəzirə satmışdı.

Yetkinlik yaşına çatanda yanında qaldığı vəzirin həyat yoldaşı hə. Yusifdən ayədəki ifadə ilə desək, “murad almaq” istəmişdi. Ancaq hə. Yusif imanını və Allah qorxusunu səbəbi ilə qadının bu istəyini rədd etmişdi. Rədd edilən qadın ondan qaçmaq istəyən hə. Yusifə arxadan yetişərək köynəyini tutub dartmış və bu anda hə. Yusifin köy-

nəyi arxadan cırılmışdı. Bu zaman qadının əri olan vəzirlə qarşılaşmışdılar, qadın öz günahını gizlətmək üçün Hz. Yusifə böhtan atmış, onu ondan “murad almaq” istəyində günahlandırmışdı. Mövzu ilə bağlı ayələr Quranda bu şəkildə bildirilir:

“Ən yetkin dövrünə çatdıqda ona hikmət və elm verdik. Biz yaxşı işlər görənləri belə mükafatlandırırıq! Evində olduğu qadın tovlayıb yoldan çıxartmaq istədi və qapıları bağlayaraq: “Di gəlsənə!” - dedi. Yusif isə: “Mən Allah’a sığmıram. Axı o, mənim ağamdır. O, mənə yaxşı baxır. Həqiqətən, zülm edənlər nicat tapmazlar!” - deyə cavab verdi. Doğrudan da ona meyil salmışdı. Əgər Rəbbinin dəlilini görməsəydi, ona meyil edərdi. Biz pisliyi və biabırçılığını ondan sovuşdurmaq üçün belə etdik. O, həqiqətən, Bizim sadıq bəndələrimizdən-dir! Hər ikisi qarıya tərəf cumdu. Qadın onun köynəyini arxadan cırdı. Onlar qapının ağzında ağası ilə rastlaşdılar. Qadın dedi: “Sənin ailənə pislik etmək istəyənin cəzası yalnız zindana salınmaq, ya da şiddətli bir əzaba düşər edilməkdir!”” (“Yusif” surəsi, 22-25).

Həz. Yusif qadının bu ittihamı qarşısında özünü: **“O, məni tovlayıb mənimlə yaxınlıq etmək istədi!...”** (“Yusif” surəsi, 26) - deyərək müdafiə etmiş, bunun üçün qadının yaxınlarından biri aralarında şahidlik etmişdi:

“...Əgər köynəyi öndən cırılmışsa, qadın doğru deyir, o isə yalançılardandır. Yox əgər onun köynəyi arxadan cırılıbsa, qadın yalan deyir, o isə doğru danışanlardandır” (“Yusif” surəsi, 26-27).

Ayadə bildirildiyi kimi, köynəyinin arxadan cırılmış olması Hz. Yusifin doğru söylədiyinin bir dəlilidir. Ancaq namusluluğuna dair dəlillərinin çox açıq olmasına baxmayaraq, Hz. Yusif zindana atılmışdı.

Burada Hz. Yusif Allah'dan qorxmayan, mövqe və məqam sahibi olan insanların məkrli planları ilə qarşı-qarşıya qalmışdı. Hz. Yusif qadının istəkləri ilə zindan arasında seçim etmək zorunda qalmışdı. Üstəlik, zindana atıla bilməsi üçün etmədiyi bir günah üstünə yıxılmışdı. İttiham edildiyi günah iş isə xalq tərəfindən təhqir olunacaq, dedi-qodu yaradacaq və üz qızardacaq bir günah olan “zinadır”. Onun belə çirkin bir böhtana məruz qalmasının yeganə səbəbi isə zina etməyi rədd etməsi və namuslu, üstün əxlaqlı bir müsəlman olmasıdır. Hz. Yusifə qarşı məkrle qurulan tələ inkarçıların səmimi müsəlmanları öz yolundan döndərmək və ya onları məcburən dindən uzaqlaşdırmaq üçün tətbiq etdikləri ənənəvi üsullardandır.

Bu hadisə ilə əlaqədar digər diqqətçəkən mövzu isə belədir. Qadın Hz. Yusifi zinaya məcbur etməklə onu öz inancsız və əxlaqsız həyatına qatılmağa çağırırdı. Amma onun istədiyi kimi davranmadığına görə, müsəlmanlıqda israr edən Hz. Yusifi zina böhtanı ilə zindana atdırmışdı. Hz. Yusifin nümunəsində görüldüyü kimi, inkarçılar hər zaman öz istəkləri, həyatlarının əsas parçası olan günah və əxlaqsızlıqları ilə möminlərə böhtan atır, bunun da nəticəsində onların cəzalandırılmasını təmin etməyə çalışırdılar.

Hz. Yusif ona bir hiylə qurulduğunu bilmiş, amma Allah'ın razılığını hər şeydən üstün tutan hər müsəlman kimi o da zindanı inkarçıların çağırdığı əxlaqsızlıqdan üstün tutmuş və uzun müddət zindanda qalmışdı. Hz. Yusifin bu mövzuda Allah'a olan duası Quran-da belə bildirilir:

“(Yusif) dedi: “Ey Rəbbim! Mənim üçün zindan bunların məni sövq etdikləri işi görməkdən xoşdur. Əgər hiyləsini məndən dəf etməsən, mən onlara meyil edər və cahillərdən olaram”. Rəbbi Yusifin duasını qəbul buyurub qadınların məkrindən qurtardı. Həqiqətən, O, eşidəndir, biləndir!” (“Yusif” surəsi, 33-34).

Bir insanın heç bir maddi dəstəyi olmadan, yaşadığı cəmiyyətin öndə gedən insanlarını qarşısına alaraq sadəcə Allah'ın razı etmək üçün həbsdə yatmağı qəbul etməsi onun nə dərəcədə yüksək bir imana sahib olmasının təzahürüdür.

Bu hadisədəki şərtləri realist bir baxış bucağından bir daha nəzərdən keçirmək faydalıdır. Hz. Yusif böhtanla qarşılaşmış, iftiraya məruz qalmışdı. Etmədiyi günahdan ötrü onu məhkum etmişdilər. Uzun müddət həbsdə qalmışdı. Ətrafındakı insanlardan düşmən münasibəti və ədalətsiz davranış görmüşdü. Məsələnin zahiri tərəflərini nəzərdən keçirəndə onu təmizə çıxaracaq hər hansı bir insandan və ya vəziyyətdən hətta söz gedə bilməz. Günahsız olmasına baxmayaraq, Hz. Yusifi həbsə salmaqda qərarlı olmaları o dövrdə həm böyük bir ədalətsizliyin hökm sürməsinin, həm də özünü qorumağa çalışan bir insanın cəmiyyətdən necə münasibət görməsinin təzahürüdür. Diqqət edilərsə, dəlillərin ortaya qoyulmasına baxmayaraq, cəmiyyət içindəki bu zülmə yol verilir, vəziyyəti yaxşı bildikləri halda, insanların heç biri haqlının tərəfində dayanmır. Bu zülmə razılıq verir, öz mənfəətlərini ön planda tutur və günahsız olmasına baxmayaraq, bir insanın zindana atılmasına razı olurlar. Bu vəziyyət ayədə belə bildirilir:

“Dəlilləri gördükləri halda, yenə də onu bir müddət zindana salmaq qərarına gəldilər” (“Yusif” surəsi, 35).

Nəticədə, Hz. Yusif illərlə zindanda qalmışdır (“Yusif” surəsi, 42). Bu hadisələrin kənardan görünüşü və aşkara çıxarılması nə qədər çətin olsa da, hər şeyin mahiyyətini bilən möminlər üçün vəziyyət belə deyil. Möminlər hansı çətinlik və sıxıntı ilə qarşı-qarşıya gəlirsə gəlsinlər, onlar daim Allah'a təvəkkül edər, heç bir ümitsizliyə qapılmaz, hər vəziyyətdə Allah'dan razı olar, hər hadisədə Allah'ın yaratdığı bir gözəlliyin və xeyirin mövcud olduğuna qəti bir bilgi ilə iman gətirirlər. Doğrudan da Hz. Yusifin bir böhtan nəticəsində zindana atılması bir cahilin baxış bucağından böyük bir uğursuzluq ki-

mi görünsə də, nəticə onun üçün həm dünyada, həm də axirətdə böyük bir xeyirə çevrilmişdir.

Hz. Yusif zindanda olduğu müddətdə dövrün hökmdarı gördüyü bir yuxunun yozulmasını istəmişdi. Hökmdarın hüsurunda işləyən və illər öncə Hz. Yusiflə eyni zindanda qalan bir adam yuxunu yozmaq üçün Hz. Yusifə baş çəkir. Hz. Yusifin zindanda saxlanması illər keçəndən sonra xatırlanması Allah'ın müəyyən etdiyi alın yazısının işığında bu şəkildə gerçəkləşir. Hz. Yusifin yuxuya gətirdiyi hikmət dolu izah səbəbi ilə hökmdar onu hüsuruna çağırır. Ancaq Hz. Yusif əvvəlcə ona atılan böhtanın araşdırılmasını və özünün bir-mənalı şəkildə təmizə çıxarılmasını istəyir:

“Hökmdar: “Onu mənim yanıma gətirin!” - dedi. Elçi Yusifin yanıma gəldikdə o: “Ağanın yanına qayıdıb soruş ki, əllərini kəsən o qadınların məqsədi nə idi? Həqiqətən, Rəbbim onların məkrini biləndir!”” (“Yusif” surəsi, 50).

Hökmdar hadisənin şahidi olmuş qadınları hüsuruna toplayır və qadınlar - vəzirin xanımı da daxil olmaq şərti ilə - Hz. Yusifin günahsız olduğunu etiraf edirlər. Beləliklə, Hz. Yusifin günahsız olması ortaya çıxır:

“Hökmdar soruşdu: “Yusifə tövlayıb yoldan çıxartmaq istəməkdə məqsədiniz nə idi? Qadınlar: “Allah eləməsin! Biz onun barəsində pis bir şey bilmirik!” - deyər cavab verdilər. Vəzirin övrəti dedi: “Artıq indi həqiqət bəlli oldu. Yusifə tövlayıb yoldan çıxartmaq istəyən mən idim. O, şübhəsiz, doğru danışarlardandır!”” (“Yusif” surəsi, 51).

Hz. Yusif bu etiraf qarşısında bunları söyləmişdir:

“...Bu, ona görədir ki, (vəzir evdə) olmadıqda mənim ona xəyanət etmədiyimi və Allah'ın xainlərin hiylələrinə yol vermədiyini bilsin!” (“Yusif” surəsi, 52).

Hz. Yusifin Allah'ın haram bildiyi bir hərəkəti etmək əvəzinə il-

lərlə zindanda qalmağı üstün tutması, zina etdiyinə dair böhtana məruz qalmasına baxmayaraq, gözəl bir səbir göstərməsi qiyamətə qədər bütün möminlərə nümunə olacaq bir davranışdır. Allah Hz. Yusifə göstərdiyi üstün əxlaq, təvəkkül və təslimiyyətin ardından zindandan çıxdıqdan sonra Misirdə güc və iqtidar vermişdi. Əlbəttə, bu, Allah'ın Hz. Yusifə dünyada verdiyi bir əvəzdir. Allah bunu ayədə bu şəkildə bildirir:

“Beləliklə, Yusifi o yerdə mövqe sahibi etdik. O, istədiyini edirdi. Biz istədiyimizə mərhəmətimizi nəsis edər, yaxşı işlər, görənlərin mükafatını zay etmərik. İman gətirib pis əməllərdən çəkinənlər üçün axirət mükafatı, əlbəttə, daha xeyirlidir” (“Yusif” surəsi, 56-57).

Hz. Yusifin həyatından götürülən nümunədən də gördüyümüz kimi, möminlərə atılan böhtan nə qədər çirkin olursa olsun, möminlərin əleyhinə qurulan hiylə nə qədər güclü olursa olsun, Allah'ın əməlisaleh qulları gec də olsa təmizə çıxırlar. Müsəlmanlara qarşı qurulan bu cür planların həyata keçməyəcəyi bir çox ayələrdə xəbər verilmiş və Hz. Yusifin həyatı ilə bağlı bu hadisə bütün insanlara nümunə və ibrət dərsi olaraq bildirilmişdir.

Hz. Yusifin qardaşlarının ona atdığı oğurluq iftirası

Quranda qardaşlarının Hz. Yusifə qarşı şiddətli bir qısqanclıq hissi bəslədiyini bildirilir. Daha əvvəl də bildirildiyi kimi, onlar Hz. Yusifi bu qısqanclıqları səbəbi ilə kiçik yaşda olarkən bir quyuya atmış və onun ailəsindən, sevdiyi insanlardan ayrılmasına səbəb olmuşdular.

Aradan uzun illər keçmiş, Hz. Yusif zindandan çıxıb hökmdar tərəfindən xəzinələrin başına keçdikdən sonra bir gün qardaşları ərzaq almaq üçün onun hüzuruna gəlmiş, ancaq Hz. Yusifi tanımamışdılar. Hz. Yusif özünü yalnız kiçik qardaşına tanıtmış və ona başqa qar-

daşlarının etdiklərindən üzülməməsini söyləmişdir. Qardaşının yanında qalmasını istəmiş, ancaq olduğu ölkənin qanunlarına görə onu yanında saxlaya bilməyəcəyi üçün çox ağıllı bir plan düşünmüşdü. Bu hadisələr Quranda belə anladılır:

“Onlar Yusifin hüzuruna daxil olduqları zaman qardaşını bağrına basıb dedi: “Mən, həqiqətən, sənin qardaşınam. Onların etdikləri işlərdən kədərlənmə!” Yusif onların yüklərini hazırladığı vaxt qardaşının yükünün içinə bir su qabı qoydu. Sonra bir carçı: “Ey karvan əhli! Siz, həqiqətən, oğrusunuz!” - deyə haray çəkdi. Yəqubun oğlanları arxalarınca gələnlərə tərəf dönüb: “Nə itirmisiniz?” - deyə soruşdular. Onlar belə cavab verdilər: “Hökmdarın su qabını itirmişik. Onu tapıb gətirənə bir dəvə yükü ərzaq veriləcək!” Carçı: “Mən də buna zəminəm!” - dedi. Yəqubun oğlanları dedilər: “Allah’a and olsun! Siz də yəqin bilirsiniz ki, biz bu yerə fitnə-fəsad salmaq üçün gəlməmişik və biz oğru da deyilik!” Onlar soruşdular: “Əgər yalan desəniz, onun cəzası nədir?” Qardaşlar: “Onun cəzası yükündə tapılan adamın özüdür. Biz zalimləri belə cəzalandırırıq!” - deyə cavab verdilər. Yusif qardaşının yükündən əvvəl onların yüklərini axtarmağa başladı, sonra su qabını qardaşının yükündən çıxartdı. Biz Yusifə belə bir tədbir öyrətdik. Yoxsa hökmdarın dininə görə, o, qardaşını tutub öz yanında saxlaya bilməzdi. Allah’ın istədiyi isə müstəsnaadır. Biz istədiyimiz kimsəni dərəcələrlə yüksəldərik. Hər biləndən üstün bir bilən də vardır!” (“Yusif” surəsi, 69-76).

Hz. Yusif illərlə görmədiyi qardaşını bu məqsədlə yanında saxlaya bilmişdi. Ancaq Hz. Yusifin qısqanc və mərhəmətsiz qardaşları öz aralarında danışaraq sözlərinin arasına sığışdırdıqları bircə cümlə ilə Hz. Yusifə özünün də xəbəri olmadan böhtan atmış və onu oğur-

luqda günahlandırmışdılar. Hz. Yusifin qardaşlarının bu böhtanı ayə-də belə bildirilir:

“Dedilər: “Əgər o oğurlamışdırsa, bundan qabaq onun bir qardaşı da oğurluq etmişdi. Yusif bu sözü ürəyində saxlayıb onlara açmadı və dedi: “Siz daha pis bir mövqedəsiniz. Allah sizin aid etdiyiniz şeyləri daha yaxşı bilir!”” (“Yusif” surəsi, 77).

İnkarçıların və ikiüzlülük edənlərin möminlərə qarşı duyduğu kin və qısqanclıq o qədər böyükdür ki, Hz. Yusifin qardaşlarının nümunəsindən də görüldüyü kimi, hər fürsətdə onları incitməyə, özlərinin xəbəri olmadan belə onlara böhtan atmağa və hər kəsin gözündə kiçiltməyə çalışırlar. Ancaq həqiqəti bilən, daim Allah’ın əmrlərinin işığında düşünən möminlər bütün bunlara gözəl bir səbir və sevinclə yanaşır. Möminlər Allah’ın daim onlarla birlikdə olduğuna könüldən inanır və bu inamın təslimiyyət və təvəkkülünü yaşayırlar. Hz. Yusifin yuxarıda nəzərdən keçirdiyimiz həyatı da bu təvəkkül və əxlaqın gözəl bir nümunəsidir.

Hə. Məryəmə atılan böhtan

Quranda anladılan hadisələrə baxarkən saleh müsəlmanların, ümumiyyətlə, ən ciddi olduqları mövzularda böhtanlarla qarşılaşdığını görürük. Allah’a iman gətirən insanların qarşılaşdığı belə böhtanların ən başlıcalarından biri də namussuzluq böhtanıdır. Əvvəlki səhifələrdə də gördüyümüz kimi, Hz. Yusif namusunu bu qədər qorumasına baxmayaraq namussuzluq ittihamı ilə qarşılaşmışdı. Üstün əxlaqı ilə əsla uyğun gəlməyən bu böhtanla onu insanların gözündə kiçiltməyə çalışmışdılar. Amma bir az əvvəl bildirdiyimiz kimi, Allah onu təmizə çıxarmış və digər insanların da onun günahsızlığını görməsini təmin etmişdi.

Hə. Yusifin məruz qaldığı namussuzluq böhtanının başqa bir ox-

şarı tarixdə müsəlman qadınlara atılıb. Hz. Məryəm Allah'a olan imanı, səmimiyyəti, təmizliyi, namusu və gözəl əxlaqı ilə Allah'ın bütün qadınlara nümunə olaraq göstərdiyi mübarək bir insandır. Allah Hz. Məryəmin mələklər vasitəsilə necə müjdələndiyini bir ayə-sində belə bildirir:

“Xatırla ki, bir zamanlar mələklər belə demişdilər: “Ya Məryəm, həqiqətən, Allah səni seçmiş, təmizləmiş, aləmlərin qadınlarından üstün tutmuşdur” (“Ali-İmran” surəsi, 42).

Ailəsindən ayrılıb şərq tərəfə çəkilən Hz. Məryəmə Allah öz dərgahından Cəbraili göndərmişdi. Cəbrail ona gözəl bir bəşər libasında görünmüş və Allah'ın vədlərini doğrultmaq üçün göndərilmişdi. Bu hadisələr Quranda bu şəkildə bildirilir:

“Kitabda Məryəmi də yad et. O zaman o, ailəsindən ayrılıb şərq tərəfində bir yerə çəkilməmişdi. Və ailə üzvlərindən gizlənmək üçün pərdə tutmuşdu. Biz Öz ruhumuzu (Cəbraili) yanına göndərdik. Ona kamil bir insan qiyyəsinə göründü. Məryəm dedi: “Mən səndən Rəhmana pənah aparıram. Əgər müttəqisənsə, mənə toxunma!” (Cəbrail:) “Mən sənə ancaq təmiz bir oğlan bağışlamaq üçün Rəbbinin elçisiyəm!” - dedi. Məryəm dedi: “Mənim necə oğlum ola bilər ki, mənə indiyədək bir insan əli belə toxunmamışdır. Mən zinakar da deyiləm!” Dedi: “Elədir, lakin Rəbbin buyurdu ki, bu, Mənim üçün asandır. Biz onu insanlar üçün bir möcüzə, dərgahımızdan olan bir mərhəmət kimi edəcəyik. Bu, əzəldən təqdir olunmuş bir hökmdür!”” (“Məryəm” surəsi, 16-21).

Göründüyü kimi, Hz. Məryəm Allah'ın istəyi ilə atasız bir uşaq dünyaya gətirmişdi. Uşağı ilə birlikdə qəvmünün arasına çıxdıqda isə özünə qarşı yaxşı münasibət görməmiş və utanmaz bir qadın olmaqda günahlandırılmışdı:

“Uşağı götürüb öz adamlarının yanına gəldi. Onlar dedilər:

“Ey Məryəm! Sən çox əcaib bir şeylə gəldin! Ey Harunun bacısı! Atan pis kişi, anan da zinakar deyildi!” (“Məryəm” surəsi, 27-28).

Ancaq hz. Məryəm öz qövmünün hər cür böhtanına, ittihamına və çirkin davranışına baxmayaraq, təvəkküllü və səbirli davranışından dönməmiş, Allah'ın yardımının həmişə yanında olduğunu bilərək hərəkət etmişdi. Allah'ın əmri ilə danışiq orucu tutaraq qövmü ilə bir müddət danışmamışdı. Onun yerinə hələ beşikdə olan hz. İsa Allah'ın izni ilə danışmış və Allah'ın bir möcüzəsi olduğunu insanlara göstərmişdi.

Əslində, qövmü hz. Məryəmin namusunun və təmizliyini fərqi-nə varırdı. Ancaq hz. Məryəmin onların batil dinindən uşaqlaşaraq müsəlman olması bu insanların xoşuna gəlməmişdi. Həmçinin beşikdə olarkən danışaraq peyğəmbər olduğunu müjdələyən bir peyğəmbərin anası olması da inkarçıların dedi-qodularına və böhtanlarına səbəb olmuşdu. Halbuki, o dövrdə hz. Məryəm dilləri ilə sataşanların hamısı etdiklərinin əvəzini dünyada da, axirətdə də əzab şəklində almışlar. Hz. Məryəm atdıqları böhtanlar isə boşa çıxmış, hz. Məryəmi və hz. İsanı insanların gözündə kiçiltməyi bacarmamışdılar. Allah onları bütün insanların gözündə təmizə çıxarmış, hz. Məryəmi Quranda tərifləyib insanlara tanıtmışdır. Bu gün hər dindən olan insan hz. Məryəmi sayğı və sevgi ilə xatırlayır. Hz. Məryəmdən danışılan ayələrdən biri də belədir:

“Həmçinin namusunu möhkəm qoruyub saxlamış İmranın qızı Məryəmi də misal çəkdi. Biz libasının yaxasından ona Öz ruhumuzdan üfürdük. Məryəm Rəbbinin sözlərini, kitablarını təsdiq etdi və itaət edənlərdən oldu” (“Təhrim” surəsi, 12).

Ancaq burada hz. Məryəm zina böhtanı atanların üzləşəcəyi aqibəti bilmək də əhəmiyyətlidir. İstər hz. Məryəm zamanında, istərsə

də ondan sonra yaşayan nəsillərdə bir çox inkarçı insan hz. Məryəmə və onun namusuna dil uzatmışdır. Hz. Məryəmə böhtan atan kimsələrin Allah dərgahında alacağı əvəz bir ayədə belə bildirilir:

“Lakin onlar verdikləri əhdi pozduqları, Allah’ın ayələrini inkar etdikləri, peyğəmbərləri haqsız yerə öldürdükləri və: “Ürəklərimiz pərdəlidir!” - dedikləri ucundan Allah’ın lənətinə düşər oldular. Bəli, öz küfrləri üzündən Allah onların ürəklərinə möhür vurmuşdur. Buna görə də onların yalnız az bir hissəsi iman gətirər. Onlar həm də küfr etdikləri və Məryəmə qarşı böyük bir böhtan dedikləri üçün lənətə düşər oldular. Onların cəzalandırılmasının bir səbəbi də: “Biz, Allah’ın elçisi Məryəm oğlu İsa əl-Məsihi öldürdük”, - demələridir...” (“Nisa” surəsi, 155-157).

Möminlərə atılan zina böhtanı

Hz. Muhəmməd (s.ə.v.) dövründə də müsəlmanlara namusla bağlı böhtanlar yağdırılması davam etmiş, bu böhtanlar hz. Məryəmin və ya hz. Yusifin məruz qaldığı iftiralardan heç də fərqlənməmişdir.

Möminlər arasından çıxan bəzi kimsələr mömin bir qadına çirkin bir böhtan ataraq olduqca böyük bir xətaya düşmüşdülər. Bir insana böhtan atmaq, o insan haqqında heç nə bilmədən yalan söyləmək cahil bir insan üçün olduqca asan işdir. Amma böhtanın Allah dərgahındakı əvəzi son dərəcə ağırdır. Xüsusilə inkarçılar bu əzabı əvəz barədə düşünməz, bunu özlərindən çox uzaqda görürlər. Ancaq Allah işlədilən bir sözü də unutmaz və yanılmaz. Dünya həyatında təmiz, namuslu, şərəfli insanları böhtanla qaralamağı asan iş sayanlar axirətdə bu günahları onlara xatırladılarda və alacaqları əvəz onlara göstəriləndə təsəllisi olmayan son dərəcə böyük bir peşmançılıq və dərin acı hiss edəcəklər. Allah mömin qadınlara böhtan atanların axirətdə rastlaşacağı vəziyyəti öz ayələrində belə bildirir:

“Zinadan xəbəri olmayan namuslu, ismətli mömin qadınları zinada ittiham edənlər dünyada və axirətdə lənətə düçar olurlar. Onları çox böyük bir əzab gözləyir! Qiyamət günü dilləri, əlləri və ayaqları etdikləri əməllər barəsində onların əleyhinə şəhadət verəcəkdir. O gün Allah onların cəzasını layiqincə verəcək və onlar Allah’ın açıq-aşkar bir haqq olduğunu biləcəklər!” (“Nur” surəsi, 23-25).

Hz. Süleymana atılan böhtan

Quranda da bildirildiyi kimi, hz. Süleyman çox böyük bir mal-mülkün və sərvətin sahibi olmuşdur. Allah Quranda hz. Süleymanın sahib olduğu sərvət və hakimiyyətlə bağlı bir çox məlumatlar vermişdir. Hz. Süleyman isə bütün bu sərvəti və zənginliyi Allah’ı zikr etmək üçün istəmiş və sahib olduqlarının hamısının Allah’ın bir lüt-fü olduğunu bilərək Rəbbinə şükür etmişdi.

“Bəqərə” surəsində Allah’ın kitabını yalanlamağa çalışanların hz. Süleymanın sahib olduğu mülk haqqında şeytanların söylədiklərinə inanması bildirilir. Mövzu ilə bağlı ayə belədir:

“Allah tərəfindən onlara əllərindəkini təsdiq edən bir peyğəmbər gəldikdə kitab verilənlərdən bir qismi guya bilmirmiş kimi, Allah’ın kitabına arxa çevirdi. Süleymanın səltənətinə dair şeytanların oxuduqlarına uydular. Süleyman kafir olmadı, lakin şeytanlar inkar etdilər...” (“Bəqərə” surəsi, 101-102).

İnkarcılar, böhtançılar və möminlər əleyhinə fitnə-fəsad törətmək istəyənlər isə hz. Süleymanın mülkü əleyhinə də yalanlar hazırlamışdılar. Hz. Süleymanın mal-mülkü əleyhinə iftira söyləyənlərlə bağlı Quranda heç bir detal verilməyib. Ancaq bir çox tarixi qaynaqlarda hz. Süleymanın zənginliyə uyub həyatını əxlaqsızlıq içində yaşaması yönündə bəzi dedi-qoduların yayıldığı bildirilir.

Əgər hz. Süleyman əleyhinə belə bir şeyiə çıxarılmışsa, bu, böyük bir yalan və böhtandır. Çünki yuxarıda da bildirildiyi kimi, hz. Süleyman zənginliyin Allah tərəfindən verilən bir nemət olduğunu bilən və hər an Allah'a ona verdiyi nemətlər üçün şükür edən saleh bir peyğəmbərdir. O, öz zənginlik və gücündən isə həmişə Allah rızasına uyğun şəkildə istifadə etmişdir.

Bəzi insanların hz. Süleymanın davranışı haqqında əsassız dəlillərlə ortaya çıxmasının əsl səbəbi məhz dinə olan düşmənçilikdir. Möminləri, xüsusilə Allah'ın elçilərini inanc baxımından zəif, əxlaqsız insan və əyləncə həvəskarı kimi göstərmək, onların namusu ilə bağlı şübhə oyatmaq böhtançıların tez-tez istifadə etdiyi bir yoldur. Beləliklə, böhtançılar insanların elçilərə və möminlərə güvənməsini və onları dinləməsini əngəlləməyə çalışırlar. Ancaq Allah inkarçıların bu planlarını həmişə pozmuş, iman gətirənləri hər cür böhtandan təmizləmişdir.

Müsəlmanlar həmçinin inkarçıların onlara atdığı böhtanların müqabilində səbir edərək, Allah'a olan təvəkkül və itaətlərini hər cür şərtlər çərçivəsində göstərərək axirətdəki dərəcələrini artırmışlar. Inkarçıların onlara zərər vermək üçün əl atdığı bütün cəhdlər boşa çıxmış və bütün bunlar möminlərin əbədi gözəllik və nemətlərlə mükafatlandırılmasına vəsilə olmuşdur.

İnkarçıların müsəlmanlara qarşı

yönələn istehza dolu böhtanları

Az öncə qeyd etdiyimiz kimi, inkarçılar möminlərin Allah'ın dinini yaymasını və insanların onların təbliğ etdiyi həqiqətləri dinləməsini əngəlləmək üçün hər cür yollar düşünmüşlər. Böhtan da bu yollardan biridir. Əvvəlki səhifələrdə tarix boyunca Allah'ın elçilərinə və saleh möminlərə atılan böhtanlarla bağlı Quranda bildirilən

parçalardan bəzi nümunələr verdik. Sonrakı səhifələrdə isə **“...Sizdən əvvəl kitab verilmiş kimsələrdən və şərək qoşanlardan bir çox əziyyətli sözlər eşidəcəksiniz. Əgər səbir edib Allah’dan qorxsanız, əlbəttə, bu, məqsədə müvafiq işlərdəndir”** (**“Ali-İmran” surəsi, 186**) ayəsinin bir təzahürü olaraq inkarçıların möminləri öz təsəvvürlərinə görə alçaltmaq üçün söylədikləri yalanlardan söz açacağıq. Allah’a və dinə düşmən olan insanların möminləri incitmək və onları digər insanların gözündə kiçiltmək məqsədilə təhqiramiz sözlər söylədiklərini, ancaq bu cəhdlərinin əsla baş tutmayacağını söyləyəcəyik.

Lovğalıq və özündənrazılıq yalanı

Müsəlmanlara qarşı ən çox yönəldilən ittihamlardan biri də təkəbbürlülük və özündənrazılıq iddiasıdır. Hər bir cəmiyyətdə pis qarşılanan bu xüsusiyyətin möminlərə yapışdırılması cəhdinin məqsədi yenə eynidir: xalqın möminlərin əxlaqına tabe olmasına əngəl törətmək... İnsanlar təkəbbürlü və özündənrazı insanlara qarşı antipatiya duyar və onlarla bərabər olmaq, onlara oxşamaq istəməzlər. İnkarçılar da insanların bu psixologiyasından yararlanma bilmək üçün möminləri özündənrazı və təkəbbürlü olmağa ittiham edirlər.

Bu yöndə haqsız bir pislənməyə məruz qalan elçilərdən biri də hz. Salehdır:

“Səməd (qövmü) təhdidləri yalan saymışdı. Onlar demişdilər: “Məgər biz özümüzdən olan bir adamamı tabe olacağıq?! Biz onda haqq yoldan azmış və dəlilik etmiş olarıq! Məgər içərimizdən vəhy yalnız onamı nazil olmuşdur?! Xeyr, o, yalançının, lovğanın biridir!” Onlar kimin yalançı, kimin lovğa olduğunu sabah mütləq biləcəklər!” (**“Qəmər” surəsi, 23-26**).

Bu ayələrdən də görüldüyü kimi, hz. Salehin qövmü içlərindən

bir insana Allah'ın lütfli olmasını, ona elçilik vəzifəsini verməsini qəbul edə bilməmişdi. Bu səbəbdən də iman sahibi, ürəyiyumşaq, təvazökar və gözəl əxlaqlı bir peyğəmbərə onları haqq dininə, gözəl əxlaqa, doğru yola dəvət etdiyi üçün qəzəblənmiş, onun əleyhinə yalınlar uydurmuşdular. Allah'ın saleh qullarına belə ağır və qəlbə toxunan sözlər söyləmək, onlara və ətrafındakı insanlara əziyyət verməyə çalışmaq inkarçılara asan görünə bilər. Ancaq bu insanlar yaddan çıxarmamalıdır ki, kim belə pislilik etmişsə, əvəzini həm dünyada, həm də axirətdə tam şəkildə alacaq. Keçmişdə yaşayıb peyğəmbərlərə və elçilərə sözləri ilə zərər verməyə çalışan heç bir kəs dünyadakı və axirətdəki əzabdan xilas ola bilməmişdir. Allah Hz. Salehə əziyyət verən Səhud qövmünün aqibətini belə bildirir:

“Mənim əzabım və qorxutmağım necə oldu! Biz onlara bir-cə dəhşətli səs göndərdik, dərhal (heyvanlar üçün) ağıl düzəldənin istifadə etdiyi quru ota döndülər” (“Qəmər” surəsi, 30-31).

Dəlilik böhtanı

Az öncə bildirildiyi kimi, inkarçılar Allah'ın elçilərinə olan düşmənçilik və nifrət hissələrindən tarix boyunca oxşar üsullarla istifadə etmişlər. Hz. Yusif, Hz. Məryəm və Peyğəmbərimiz (s.ə.v.) dövründə səhəbələrə namus məsələsi ilə bağlı böhtan atılması bunun inkarçıların klassik bir üsulu olduğunu göstərir. İnkarçıların hər dövrdə tez-tez istifadə etdiyi digər bir üsul da elçiləri dəli olmaqda ittiham etmələridir. Hz. Muhəmməd (s.ə.v.) də daxil olmaqla, bir çox elçi Allah'a və dinə olan bağlılıqları məqsədilə eyni böhtanla qarşılaşmışlar. Allah ayələrində elçilərin dəlilikdə ittiham edilməsinin səbəbini belə bildirir:

“Yoxsa öz peyğəmbərlərini tanımadılar və buna görə onu inkar edirlər? Yaxud: “Onda divanəlik var?” - dedilər. Xeyr,

Peyğəmbər onlara haqla gəldi. Lakin onların əksəriyyəti haqqı xoşlamır. Əgər haqq onların nəfslərinin istəklərinə tabe olsaydı, göylər, yer və onlarda olanlar korlanıb gedərdi. Xeyr, Biz onlar üçün öyüd-nəsihət gətirdik, onlar isə özlərinə edilən öyüd-nəsihətdən üz döndərirlər” (“Muminun” surəsi, 69-71).

İnkarçıların elçilərə qarşı çıxmasının səbəbi yuxarıdakı ayələrdə də bildirildiyi kimi, elçilərin yaydığı həqiqətlərin bu insanların dünyəvi istək və maraqlarına zidd olmasıdır. Allah'ın elçiləri bu insanlardan heç bir əvəz gözləməsə də, sanki onları böyük bir borc altına salmış kimi elçiləri susdurmağa və aradan götürməyə çalışırdılar. Halbuki, inkarçı cəmiyyətin onlara gələn Allah elçisini danışdırması və ya onu dinləməməsi inkarçıların axirət həyatında qarşılaşacağı aqibəti dəyişdirməyəcəkdir. Allah yuxarıdakı ayələrin davamında belə bildirir:

“Yoxsa sən onlardan bir muzd istəyirsən? Rəbbinin əcri daha xeyirlidir. O, ruzi verənlərin ən yaxşısıdır! Əslində, sən onları doğru yola dəvət edirsən! Axirətə inanmayanlar isə doğru yoldan sapanlardır!” (“Muminun” surəsi, 72-74).

İnkarçıların Allah'ın göndərdiyi elçiləri dəlilikdə ittiham etməsi bir miras kimi nəsildən-nəslə, ümmətdən-ümmətə keçmişdir. Hər dövrdə peyğəmbərlər və onların ardınca haqq dinini təbliğ edən müsəlmanlar oxşar böhtanlarla qarşılaşmışlar. Ancaq dini inkar edənlərin bütün cəhdlərinə rəğmən bu əməlisaleh insanların Allah'ın haqq yolundan dönməməsi Quranda bildirilmişdir. Quranda dəlilik ittihamı ilə qarşılaşdıqları xəbər verilən digər elçilərlə bağlı bəzi ayələr belədir:

H. Muhəmməd (s.ə.v.)

“Onlar belə dedilər: “Ey özünə kitab nazil edilən kəs! Axı sən divanəsən!” (“Hicr” surəsi, 6).

“Həqiqətən, kafirlər Quranı eşitdikləri zaman az qala səni gözləri ilə yeyələr. Onlar: “O, divanədir!” - deyirlər” (“Qələm” surəsi, 51).

“Onlar isə ondan üz çevirib belə dedilər: “Bu, öyrədilmiş bir divanədir!”” (“Duxan” surəsi, 14).

H. Hud

“Tayfasının kafir başçıları ona: “Biz səni səfehlik içində görür və yalançıların hesab edirik!” - deyə cavab verdilər. Hud dedi: “Ey camaatım! Mən heç də səfeh deyiləm, lakin mən aləmlərin Rəbbi tərəfindən göndərilmiş bir peyğəmbərəm! Mən sizə Rəbbimin əmrlərini təbliğ edirəm. Mən sizə doğru məsləhət verənəm” (“Əraf” surəsi, 66-68).

H. Nuh

“Bu adamda sadəcə olaraq bir dəlilik var. Hələ bir müddət gözləyin!” Nuh belə dedi: “Ey Rəbbim! Onların məni yalançı hesab etmələrinə qarşı mənə kömək et!”” (“Muminun” surəsi, 25-26).

“Bunlardan əvvəl Nuh qövmü öz peyğəmbərini təkzib etmiş və bəndəmizi yalançı sayıb: “Divanədir!” - demişdilər. Ona (risaləti təbliğ etmək) qadağan edilmişdi” (“Qəmər” surəsi, 9).

Hz. Musa

“Firon: “Sizə göndərilmiş peyğəmbər, şübhəsiz ki, divanədir!” - dedi” (“Şüəra” surəsi, 27).

Yuxarıda qeyd etdiyimiz ayələrdən də görüldüyü kimi, inkarçılar Allah'ın göndərdiyi peyğəmbərləri dəlilik, ağıl çatışmazlığı, cinli və divanə olmaq kimi sifətlərlə alçaltmağa çalışmışlar. Onların buradakı məqsədi doğru olanı, haqq dini hər zamankı kimi inkar edə bilmək, dünyada öz istək və arzularına görə yaşamaq, onları başıboş qəbul etdirmək üçün elçilərin söylədiklərini yalanlamaq istəmələridir. İnkarçılar insanların əqli bir yetərsizlik içində gördükləri adamlara inanmayacaqlarını bildikləri üçün belə bir üsuldən istifadə etmişdilər.

Ancaq elçiləri dəlilikdə ittiham edənlərin və onlara dilləri ilə sınıxıntı və əzab yaşatmağa çalışanların qarşılaşdığı aqibət də onların daimi böhtanları kimi bir-birinə oxşamışdır. Allah Hz. Musanı cadugər və ya dəli olmaqda ittiham edən fironun aqibətini Quranda belə bildirir:

“O, bütün əyanları ilə birlikdə üz döndərib: “Bu sehrbazdır, yaxud da dəlidir!” - demişdi. Nəhayət, onu və əsgərlərini tutub dənizə atdıq. O, məzəmmətə layiq bir iş görmüşdü” (“Zarriyat” surəsi, 39-40).

Yolunu azma iftirası

Quranda bir çox elçinin yolunu azmaqda günahlandırıldığı da bildirilir. İnkarçılar Allah'a və axirət gününə iman etmədiklərinə baxmayaraq, elçilərə qarşı çıxaraq xalqın gözündə dindar donuna girməyə çalışırdılar. Elçiləri isə köhnə dinlərini pozmağa çalışan, dinə azgün dəyərlər və yalanlar gətirən insanlar kimi göstərmək istəyirdilər.

Onların buradakı məqsədi elçiləri xalqın gözündə din pərdəsi altında qazanc axtaran etibarsız insanlar kimi göstərməyə çalışmaqdır. Firon və ətrafındakılar da Hz. Musa və Hz. Haruna münasibətdə buna bənzər bir üsuldən istifadə etmişdilər:

“Onlar dedilər: “Bu ikisi, əlbəttə, sehrbazdır. Onlar öz sehr-ləri ilə sizi yurdunuzdan qovub çıxartmaq və sizin ən gözəl dininizi yox etmək istəyirlər. Ona görə də bütün hiylə vasitə-lərinizi toplayın, sonra da səf-səf gəlin. Bu gün qalib gələn ni-cat tapacaqdır!” (“Taha” surəsi, 63-64).

Başqa bir ayədə isə fironun dinsizliyinə və zalımlığına baxma-yaraq, belə dediyi bildirilir:

“Firon dedi: “Buraxın məni Musanı öldürüm, qoy o da Rəb-bini çağırınsın. Doğrusu, mən onun sizin dininizi dəyişdirəcə-yindən və yer üzündə fitnə-fəsad törədəcəyindən qorxuram” (“Mumin” surəsi, 26).

Fironun bu sözlərində səmimi olmadığı, ancaq bunu xalqı aldatmaq üçün söylədiyi hamıya aydındır. Çünki əsl dini aradan qaldırmağa çalışan, yer üzündə fəsad və pozğunluq yayan, insanlara zülm edən kəs onun elə özü idi.

Hz. Musadan başqa bir çox digər elçi də yolunu azmaqda günahlandırılmışdı. Hz. Nuh da qövmü tərəfindən yolunu azmaqda və çaş-qınlığa düşməkdə günahlandırılan elçilərdəndir:

“Tayfasının başçıları ona: “Biz səni açıq-aydın azmış görürük!, - deyər cavab verdilər. O dedi: “Mən heç azmamışam, lakin mən aləmlərin Rəbbi tərəfindən göndərilmiş bir pey-gəmbərəm!” (“Əraf” surəsi, 60-61).

Qövmələri tərəfindən mövcud dindən sapmaqda günahlandırılan elçilərdən və əməlisaleh müsəlmanlardan bəziləri isə Quranda belə bildirilir:

“Onlar dedilər: “Ey Saleh! Sən bundan əvvəl içərimizdə (bö-

yüyümüz, ağsaqqalımız olmağa) ümid edilən bir adam idin. İndi atalarımızın ibadət etdiyinə ibadət etməyi bizə qadağan-mı edirsən? Doğrusu, biz sənin bizləri dəvət etdiyən barədə şəkk-şübhə içindəyik” (“Hud” surəsi, 62).

“Həqiqətən, günahkarlar iman gətirmiş kimsələrə gülürdülər. Yanlarından keçərkən bir-birinə qaş-göz edirdilər. Ailələrinin yanına qayıtdıqda isə kefləri kök qayıdırdılar. Onları gördükdə: “Doğrusu, bunlar azanlardır!” - deyirdilər” (“Mütəffifin” surəsi, 29-32).

Əlbəttə, əsl azgınlıq və çaşqınlıq içində olanlar Allah’ın elçilərinə qarşı çıxanlar, Allah’ın varlığını, axirəti inkar edənlər, tərtemiz, imanlı, dürüst və səmimi insanlara böhtanlar ataraq onlara zülm edənlərdir. Allah əsl dünya həyatına uyan, axirəti unudaraq, onlara söylənənləri eşitməyərək, göstərilən dəlilləri görməyərək yaşayan inkarçıların çaşmış bir azgın olduğunu Quranda belə buyurmuşdur:

“Bu dünyada kor olan axirətdə də kor olar və haqq yoldan daha da çox azar!” (“İsra” surəsi, 72).

Sehrbazlıq iftirası

Keçmişdə elçilərin ünvanına söylənən böhtanlardan bir başqası da - əvvəlki səhifələrdə Hz. Musanın həyatından da gördüyümüz kimi - cadugərlik ittihamı idi. Maraqlıdır ki, fərqli dövrdə və fərqli cəmiyyətdə yaşamalarına baxmayaraq, bir çox elçiyə eyni ittiham ünvanlanmışdır. Allah bir ayəsində inkarçıların möminlərə söylədiyi cadugərlik ittihamını aludəçilik halına gətirdiklərini belə bildirir:

“Eləcə də onlardan əvvəlkilər özlərinə bir peyğəmbər gələrgəlməz ona sehrbaz, divanə dedilər. Görəsən, onlar bunu bir-birinə vəsiyyətmi etmişlər?! Xeyr, onlar azgın bir qövmdürlər!” (“Zariyat” surəsi, 52-53).

Öz aralarından olan bir insanın onlara Allah'ın dinini anlatmasını heç cür qəbul etməyən inkarçılar elçiləri cadugərlikdə günahlandıraraq insanların bu elçidən uzaq olmasını təmin etmək istəyirlər. Bir məqsədləri də elçinin insanları cadugər kimi öz təsiri altına alması barədə şayiə yaymaqdır. Çünki elçilərin səmimi və hikmətli danışıqlarını dinləyərək onların Allah'a və dinə bağlılığını görənlər, gözəl əxlaqına şahid olan vicdanlı və ağıllı insanlar elçilərə bağlanmış və onlara dua etmişlər. İnkarçılar bu əməlisaleh insanların dinə və Allah'a güclü bağlılığını əhəmiyyətsiz və dəyərsiz göstərmək, digər insanların da elçilərə bağlanmasına mane olmaq üçün onları cadugər olmaqda ittiham etmişdilər. Hz. Muhəmməd (s.ə.v.) də daxil olmaqla, bir çox elçinin ünvanına söylənən cadugərlik böhtanları Quranda belə bildirilir:

“İçərilərindən bir adama: “İnsanları qorxut, iman gətirənləri Rəbbi yanında gözəl mükafat gözlədiyi ilə müjdələ!” - deyə vəhy etməyimiz xalqa təəccüblü gəldimi ki, kafirlər: “Bu, həqiqətən, aşkar bir sehrbazdır!” - dedilər” (“Yunis” surəsi, 2).

“Onlar öz içərilərindən özlərinə qorxudan bir peyğəmbər gəlməsinə təəccüb etdilər və kafirlər belə dedilər: “Bu, yalançı bir sehrbazdır! Əcəba, o, tanrıların hamısını bir tanrını edir? Bu, doğrudan da, çox təəccüblü bir şeydir” (“Sad” surəsi, 4-5).

İnkarçılar elçilərə cadugər deyə böhtan atmaqla yanaşı, elçinin özünün də cadulanmış olduğunu iddia etmişlər. Elçilərə cadulanmış böhtanın atıldığını bildirən ayələrdən bəziləri belədir:

“Onlar sənə qulaq asdıqları zaman nəyi dinlədiklərini və zəhləmlərin öz aralarında gizli-gizli danışdı: “Siz ancaq ovsunlanmış bir adama uyursunuz!” - dediklərini də bilirik” (“İsra” surəsi, 47).

“Onlar dedilər: “Həqiqətən, sən ovsunlanmışlardansan! Sən də bizim kimi ancaq adi bir insansan! Əgər doğru danışanlardansansa, bizə bir möcüzə gətir!” (“Şüəra” surəsi, 153-154).

“...Zalımlar dedilər: “Siz ancaq ovsunlanmış bir adama tabe olursunuz!” (“Furqan” surəsi, 8).

Yuxarıdakı ayələrin davamında Allah'ın elçiləri cadugər və ya cadulanmış olmaq yalanı ilə qaralamağa çalışan insanlara verdiyi cavab belədir:

“Bir gör, səni kimlərə bənzətdilər! Onlar yoldan azdılar və bir daha doğru yolu tapa bilməzlər!” (“İsra” surəsi, 48).

“Bir gör, sənin bərandə necə məsəllər çəkdilər! Artıq azdılar və bir daha yol tapa bilməzlər!” (“Furqan” surəsi, 9).

İnkarçıların istehza və kin dolu sözləri

Allah'ın elçilərinə və onlara inanan möminlərə qarşı böyük bir kin və qəzəb hissi duyan, Allah'ın onlara verdiyi maddi və mənəvi zənginliklərə, gözəlliklərə həsəd aparən inkarçılar möminlərə incidici və həqarət dolu sözlər söyləmişlər. İnkarçıların möminlərə söylədiyi bu sözlərdən bəziləri bir ayədə belə bildirilir:

“Tayfasının kafir əyan-əşrafı dedilər: “Biz səni ancaq özümüz kimi bir insan sayır, elə ilk baxışda yalnız içimizdəki səfillərin sənə uyduğunu görürük. Eyni zamanda, sizin bizdən üstün olduğunuzu da görmürük. Əksinə, biz sizi yalançı hesab edirik!” (“Hud” surəsi, 27).

Fironun Hz. Musaya qarşı işlətdiyi səviyyəsiz və davakar üslub inkarçıların daxilində bəslədikləri qəzəbin bir təzahürüdür:

“Firon öz qövmünə müraciət edib dedi: “Ey qövmüm! Məgər Misir səltənəti, altımdan axıb gedən bu çaylar mənim deyilmi?! Məgər görmürsünüzmü?! Yaxud mən az qala aydın

deyə bilməyən bu zavallı kimsədən daha yaxşı deyiləmmi?!”
(“Zuxruf” surəsi, 51-52).

Yuxarıdakı ayələrdə də bildirildiyi kimi, firon Allah'ın elçisi olan Hz. Musaya qarşı son dərəcə səviyyəsiz sözlər işlətməmişdir. Yeganə fikri dünyəvi və maddi dəyərlər olan firon bir insanın üstünlüyünün sahib olduğu mallarda, mövqə və məqamda ola bilməyəcəyini anlamayacaq qədər ağılsız və vicdansızdır. Fironun insanları qəbilələrinə və zənginliklərinə görə təsnif edib dəyərləndirən, onların bəzi fiziki çatışmazlığına rişxənd edən, son dərəcə alçaq xarakterə malik bir insan olduğu onun sözlərindən də açıq görünür.

İnkarçılar tarix boyunca fironun Hz. Musaya söylədiyi böhtanlarla, təhqiramiz sözlərlə, yalanlarla möminləri sarsıdacaqlarını, onları qorxuya və ümitsizliyə salacaqlarını zənn etmişdilər. Halbuki, inkarçıların möminlərə dediyi ən ağır sözlər axirətdə onlara savab şəklində dönəcək və bu, səbir göstərilməsi gərək olan bir davranışdır. İncarçılar bu sözləri inananlara zərər vermək üçün sərf edir, əslində isə böyük bir qəflət içində qalaraq möminlərin axirətdəki dərəcəsini artırırılar.

Möminlər bu sözlərin müqabilində, göstərdikləri səbirlə inkarçıların səviyyəsinə əsla enmir, sərgilədikləri gözəl davranışla və gözəl sözlərlə tərbiyələnilir və cənnətə layiq mənəvi kamilliyə çatırlar. Ayrıca, inkarçıların bu cür hücumlarına məruz qalmaları möminlərin səmimiyyətinə, inamına bir baxışdır; özlərindən əvvəl yaşamış əməlisaleh möminlər belə günahlara necə məruz qalırdısa, onlar da Allah'ın bir qanunu olaraq oxşar imtahanları yaşamaqdadır. Bu baxımdan, inkarçıların həqarət və böhtanları, yaxud da yalanları ilə ittiham olunmaq və bunların qarşısında səbir göstərmək möminlər üçün böyük bir şəərəfdir.

Dünyadakı zənginlik və güclərinə güvənən, axirəti unudan firon kimi insanlar isə bu həqiqəti əsla görməzlər. Onlar da ancaq firon ki-

mi öləcəklərini bildikləri vaxt lovğalıqlarını bir kənara buraxıb peşmançılığa qapılırlar. Ancaq insanın ölüm anındakı peşmançılığı və geri dönüşü ona axirətdə heç bir fayda gətirməz. Bu məqsədlə, firon kimilərinin aqibəti hər bir insana ibrət dərsi olmalıdır. Dünyada sahib olunan maddi-mənəvi dəyərlər müvəqqətidir və insana axirətdə heç bir fayda gətirməz. Əbədi və xeyirli olan isə insanın davranışı və gözəl əxlaqıdır. Allah dünyada sahib olduqları ilə qürurlanan və Allah'ın göndərdiyi elçinin yalançı olduğunu bildirən, ona təhqirəmiz sözlər deyib həqarət edən fironun və ona tabe olanların ibrətəmiz aqibətini belə bildirir:

“Beləliklə, öz qövminü yelbeyin yerinə qoydu, onlar da ona itaət etdilər. Həqiqətən, onlar fasiq bir qövmin idilər! Bizi qəzəbləndirdikdə onlardan intiqam alıb hamısını qərq etdik. Və onları sonradan gələnlərə misal və ibrət dərsi etdik” (“Zuxruf” surəsi, 54-56).

Allah'ın ayəsində də bildirildiyi kimi, Allah'ın sevdiyi və dost bildiyi qullarına edilən hər bir pislik, onların əleyhinə danışılan hər bir söz Allah dərgahında bir qəzəb səbəbidir. Pislilik edənlər bunu özləri üçün mənfəət zənn edərlər, amma Allah sonsuz ədalət sahibidir. Böhtançılar və zalımlar axirətdə, dünyada işlətdikləri hər kəlmənin hesabını verəcəklər, bunun cəzasını çəkəcəklər.

Allah dünyada ikən iman gətirənlərə qarşı çirkin sözlər söyləyən, onlara rişxənd edən zalım insanların cəhənnəmdə qarşılaşacaqları çaşqınlığı belə xəbər verir:

“Deyəcəklər: “Pis adamlar saydığımız kəsləri niyə burda görmürük? Biz onları məsxərəyə qoyurduq. Yoxsa onlar gözə dəymirlər?!” Şübhəsiz ki, bu - cəhənnəm əhlinin bir-biri ilə bu cür çəkişməsi - bir həqiqətdir!” (“Sad” surəsi, 62-64).

İNKARÇILAR BÖHTANDAN YAXIN KEÇMİŞDƏ DƏ İSTİFADƏ ETMİŞLƏR

Əvvəlki bölümlərdə bildirdiyimiz kimi, Allah'ın elçiləri nə zaman bir qövmə göndərsələr, inkarçılar onları qəzəb və düşməçiliklə qarşılamışdılar. İnkarçıların bu davranışı yalnız peyğəmbərlərə qarşı olmamışdır. Allah'ın dininə olan bağlılığı və Allah yolundakı qərarlılığı, səmimiyyəti, ixlası ilə tanınan hər bir müsəlman inkarçıların söz və hərəkət şəklindəki hücumlarına məruz qalmışdır. Allah inkarçıların müsəlmanlara qarşı bəslədiyi bu qəzəbi aşağıdakı ayəsi ilə bildirərək iman edənləri bu mövzuda xəbərdar etmişdir:

“Anlamasınlar deyə, onların qəlblərinə pərdə çəkib qulaqlarına əngəl qoyduq. Sən Quranda Rəbbini bir tək tanrı olaraq andığın zaman onlar nifrət əlaməti olaraq arxalarını çevirib gedərlər” (“İsra” surəsi, 46).

Ayədən də gördüyümüz kimi, inkarçıların əsl qəzəbi və kini, sözügedən insanların şəxsiyyətinə deyil, onların təmsil etdikləri inama qarşıdır. Bu insanlar onların özünü və sahib olduqları hər şeyi yaratmış olan Allah qarşısında cavabdeh olduqlarını qəbul etmək istəmədikləri üçün Onun adının xatırlanmasını belə istəməzlər. Buna əngəl yaratmaq üçün Allah'ı tək tanrı kimi qəbul etməyə, haqq dininə inanmağa dəvət edənlərə qarşı təcavüzkar bir davranış göstərirlər. Bu səbəbdən, haqq dini və dindar insanlar yer üzündə var olduqca inkar-

çıların böhtanları və incidici sözləri də davam edəcək.

Bu həqiqəti bilən möminlər eyni hadisələrlə qarşılaşanda qətiyyətli sızıntı çəkməz və ümitsizliyə qapılmazlar. Çünki onlar Allah'ın haqsız hücumlara məruz qalan möminlərə vəd etdiyi gözəl xəbərləri də bilirlər:

“O kəslər ki, haqsız yerə, ancaq: “Rəbbimiz Allah’dır”, - dediklərinə görə yurdlarından çıxarıldılar. Əgər Allah insanların bir qismini digər qismi ilə dəf etməsəydi, sözsüz ki, içərində Allah'ın adı çox zikr olunan soməələr, kilsələr, məbədlər və məscidlər uçulub dağılmışdı. Allah Ona yardım edənlərə, şübhəsiz ki, yardım edər. Həqiqətən, Allah yenilməz qüvvət, qüdrət sahibidir!” (“Həcc” surəsi, 40).

Şübhəsiz ki, bu cür hadisələrin keçmişdə qaldığını düşünmək, günümüzdə inkarçı insanların və ya böhtana uğrayan müsəlmanların var olmadığını düşünmək bir xəta olacaq. Çünki Allah'ın bildirdiyi bu hadisələr hər dövrdə yaşanıb və bundan belə də yaşayacaq.

MÜSƏLMANLARIN BÖHTAN QARŞISINDAKI DAVRANIŞI

Quranda həyatlarından nümunələr verilən elçilər Allah'ın sevdiyi, onlardan razı olduğunu xəbər verdiyi və cənnətlə müjdələdiyi qullardır. Elə isə Allah'ın razılığını və sevgisini əldə etmək istəyən hər mömin o mübarək insanların əxlaq və davranış tərzini özünə nümunə götürməlidir. Allah Quranda: **“Həqiqətən, Allah'ın Rəsulu Allah'a, qiyamət gününə ümid bəsləyənlər və Allah'ı çox zikr edənlər üçün gözəl nümunədir!”** (“Əhzab” surəsi, 21) - deyə bildirmişdir. Bu kitabda bu günə qədər möminlərə atılan böhtanlardan bəhs edərkən əsas məqsəd keçmişdə peyğəmbərlərin və onların ətrafındakı möminlərin, həmçinin yaxın tariximizdəki İslam alimlərimizin yaşadıkları çətinliklərin və onların bu çətinliklər qarşısında göstərdiyi təvəkkülün, səbirli halın görülməsi və nümunə götürülməsidir.

İmansız və ya imanı zəif biri üçün böhtana məruz qalmaq məhv olmaq deməkdir. Xüsusilə Allah'ın elçilərinə atılan böhtanları düşünsək, bunlardan hər hansı biri ilə qarşılaşan dinsiz və ya zəif imanlı birisinin bütün həyatı alt-üst olur. Məsələn, belə bir adam namusla əlaqədar bir böhtana məruz qalsa və ya etmədiyi halda oğurluqda günahlandırılrsa, şiddətli bir sarsıntı keçirər. Cahiliyyə anlayışı içində öz sözləri ilə desək, həyatdan küsər, yasa qapılar, sıxıntıya düşər. Hətta ən kiçik böhtanla qarşılaşsa belə, dərhal ümitsizliyə qapılar. Çoxlu sayda böhtanlara məruz qalması bu insanda ruhi tənəzzülə və

süquta səbəb olar. “Bu böhtanların hansını təmizləyəcəyəm”, - və ya: “Milyonlarla insan bunları bu cür öyrəndi, bunların doğrusunu insanlara necə başa salacağam”, - deyərək həyəcan keçirə bilər. Bu iftiralar səbəbindən gələcəklə bağlı əndişələnmə bilər. Haqlı olduğu ortaya çıxsın belə, insanlar arasında “pəlçiq at, izi qalsın” məntiqinin işlədiyini, insanlar tərəfindən hər zaman bu böhtanlarla xatırlanacağını düşünərək təlaşa düşə bilər.

Allah'a iman edən təvəkküllü insanların vəziyyəti isə bu məntiqdəki insanlardan tamamilə fərqlidir. Saleh müsəlmanlar nə ilə qarşılaşırsa qarşılaşsın, yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, ağılsız davranışlar göstərməzlər. Həqiqi imanla meydana gələn təvəkkül və Allah'ın insanlar üçün yaratdığı qəzavü-qədərə olan təslimiyyətə sahib bir müsəlmanla Qurana görə yaşamayan insanlar arasındakı fərq xüsusilə belə çətin vaxtlarda ortaya çıxır.

Möminlər bir böhtana məruz qaldıqda onlar buna Allah'ın bir imtahanı deyərək səbir göstərərək təvəkkül etsələr, Allah'ın onlardan razı olacağını və onları bu böhtanlardan təmizləyəcəyini bilirlər. Möminlərə atılan böhtanların onlar üçün, əslində, bir xeyir olduğu Qurani-kərimdə belə bildirilir:

“Həqiqətən, yalan xəbər gətirənlər öz içərinizdə olan bir zümrədir. Onu pis bir şey zənn etməyin. O, bəlkə də sizin üçün xeyirlidir. O zümrədən olan hər bir şəxsin qazandığı günahın cəzası vardır. Onlardan günahın böyüyünü öz üstünə götürəni isə çox böyük bir əzab gözləyir!” (“Nur” surəsi, 11).

Qurana tabe olan insanlar hər şeydən əvvəl bütün hadisələrin Allah'ın bilgisi və nəzarəti altında həyata keçdiyinə, Allah'ın hər hadisəni onlar üçün ən gözəl və ən xeyirli şəkildə yaratdığına dəqiq bir bilgi ilə iman edirlər. Buna görə də ən şiddətli və amansız görünən böhtanla qarşılaşsalar da, bunun ardınca özləri üçün mütləq bir xeyir gələcəyini bilirlər. Əlbəttə ki, möminlər özləri haqqında deyilən əsassız sözlərdən uzaq olduqlarını göstərmək və həqiqəti üzə çıxar-

maq üçün düzgün üsullara əl atırlar. Bunu da Allah'ın onlar üçün xeyir və gözəllik dilədiyini bilərək edirlər.

Hətta bəzən dünya həyatındakı imtahanın bir parçası olaraq bir mömin üçün böhtanla birlikdə bir sıra çətinliklər də gələ bilər. Bu çətinliklər şiddətli bir xəstəlik, ailənin və yaxınların ağır vəziyyətə düşməsi, maddi çatışmazlıq şəklində ola bilər. Həqiqi müsəlman bütün bunların Allah tərəfindən bir sınaq olduğunu, hər çətinliklə birlikdə bir rahatlıq yaradıldığını və səbir edənlərin cənnətlə müjdələndiklərini bilərək qərarlı, cəsur və şövq dolu bir davranış göstərir. Əsla sıxıntı duymaz, ümitsizliyə qapılmaz, üzülməz, başına gələn bütün çətinlikləri Quranda əmr edilən ağıllı davranışla və gözəl üslubla qarşılayar.

Möminlərə atılan iftiralar dünyada da onların lehinədir

Möminlərə atılan böhtanların axirət qazancının yanında dünya həyatında yaşayan müsəlmanlara gətirəcək xeyirlər də var. Daha əvvəlcə danışdığımız hz. Yusifə atılan böhtanın nəticəsi buna gözəl bir nümunədir.

Hz. Yusif heç bir günahının olmadığına baxmayaraq, ona atılan böhtan nəticəsində həbs edilmiş və illərlə zindanda qalmışdı. Orada qaldığı müddətdə yanındakılara Allah'ın varlığını anladaraq təbliğ etmək imkanı tapmışdı. Taleyinə yazılmış olan müddəti həbsxanada imtahan olaraq keçirən hz. Yusifin etibarlılığı və yuxu yozumu biliyinə sahib olması zindan dostunun vasitəsilə hökmdarın qulağına çatmışdı. Buna görə də hökmdar hz. Yusifi hüzuruna çağırmış və gördüyü bir yuxunun yozulmasını istəmişdi. Hz. Yusif bundan əvvəl ona atılan böhtanlardan qurtarmaq istədiyini bildirmiş və ona böhtan atan qadından və ətrafındakılardan işin əsl səbəbinin soruşulmasını tələb etmişdi. Hökmdar tərəfindən həyata keçirilən bu sor-

ğu-sual nəticəsində isə Hz. Yusifin tamamilə günahsız olduğu ortaya çıxmış və üzərindəki bütün şübhə və şayiələr də aradan qaldırılmışdı. Bu hadisələr nəticəsində Hz. Yusifin etibarlılığı, dindarlığı, namusluluğu gedib hökmdara qədər çatmışdı. Bu hadisələr Quranda belə anladılmışdır:

“Hökmdar: “Onu mənim yanıma gətirin!” - dedi. Elçi yanına gəldikdə o: “Ağanın yanına qayıdıb soruş ki, əllərini kəsən o qadınların məqsədi nə idi? Həqiqətən, Rəbbim onların məkrini biləndir!” Hökmdar soruşdu: “Yusif tıvlayıb yoldan çıxartmaq istəməkdə məqsədiniz nə idi? Qadınlar: “Allah eləməsin! Biz onun barəsində pis bir şey bilmirik!” - deyə cavab verdilər. Vəzirin övrəti dedi: “Artıq indi həqiqət bəlli oldu. Yusif tıvlayıb yoldan çıxartmaq istəyən mən idim. O, şübhəsiz, doğru danışarlardandır!” Yusif dedi: “Bu qadınlara həqiqəti etiraf etdirməyim ona görədir ki, vəzir evdə olmadıqda mənim ona xəyanət etmədiyimi və Allah’ın xainlərin hiylələrinə yol vermədiyini bilsin!” (“Yusif” surəsi, 50-52).

Göründüyü kimi, Hz. Yusifə atılan böhtanın faydasız olduğu dünyada da ortaya çıxmış və onun məsum, etibarlı bir insan olduğu anlaşılmışdı. Bu sınaqda göstərdiyi təvəkkülün ardından Allah Hz. Yusifə səbrinin və gözəl əxlaqının əvəzi olaraq həm dünyada, həm də axirətdə nemətlər vermişdir. Bu nemətlər ayələrdə belə bildirilir:

“Hökmdar dedi: “Yusif yanıma gətirin, onu özümə ən yaxın adam edəcəyəm!” Sonra onunla söhbət etdikdə: “Sən bu gündən yanımda mövqə sahibisən, etibarlı bir şəxssən!” - dedi. Yusif dedi: “Məni bu yerin xəzinələrinə məmur təyin et, çünki mən qoruyanam, işləri idarə etməyi bilənəm!” Beləliklə, Yusif o yerdə ixtiyar sahibi etdik. O, istədiyini edirdi. Biz istədiyimizə mərhəmətimizi nəşib edər, yaxşı işlər görənlərin

mükafatını zay etmərik. İman gətirib pis əməllərdən çəkinənlər üçün axirət mükafatı, əlbəttə, daha xeyirlidir” (“Yusif” surəsi, 54-57).

Böhtana məruz qalan möminlərə qarşı hüsnü-zənn

Keçmişdəki möminlər haqqında düşündə qarşımıza çox önəmli bir nöqtə də çıxır: iftiraya məruz qalmış müsəlmanın səbri və təvəkkülü sınağa çəkilərkən bununla paralel olaraq bu olaya şahid olan digər müsəlmanların da böhtana uğramış möminlərə qarşı hüsnü-zənni və səmimiyyəti sınıdır.

Möminlərin bir-birinə hüsnü-zənnli olması, həqiqətən də, son dərəcə önəmli bir mövzudur. Tarixdəki nümunələrdən də görüldüyü kimi, dinə düşmənçilik edənlər ortaya bir iddia atarkən bunu özlərinə uyğun şəkildə gücləndirməkdə, böhtanlarını saxta dəlillərlə və yalançı şahidlərlə aydın və inandırıcı hala gətirmək üçün bir çox cəhdlər göstərməkdədirlər. Bunu edərkən böhtan atdıqları insanları müsəlmanların gözündə kiçiltmək, müsəlmanların arasını vurmaq istəyirlər. Əvvəlki bölümdən də gördüyümüz kimi, yaxın tariximizdə Bədiüzzamanın məruz qaldığı sui-qəsdlər bunun bir nümunəsidir. Bədiüzzaman dininə və mənəvi dəyərlərinə son dərəcə bağlı bir insan olsa da, onu dinə qarşı qeyri-səmimi göstərən iftiralara məruz qalmışdı. Burada inkarçıların xəyanətkar bir planı yer alır: müsəlmanların arasını vurmaq, onların bir-birinə dəstək olmasını əngəlləmək. Halbuki, Quranda müsəlmanlara həmişə bir-birinə dəstək olmaları əmr edilmişdir:

“Kafirlər də bir-birinin dostlarıdır. Əgər siz bunları etməsəniz, yer üzündə böyük bir fitnə-fəsad olar” (“Ənfal” surəsi, 73).

O halda, bir müsəlman mömin bir insan haqqında pis bir xəbər eşidərsə, əvvəlcə, o işin səbəbini araşdırmalıdır. Əgər qarşıdakı in-

sanın iman gətirən, Allah'dan qorxan, Qurana tabe olan bir insan olduğu bəllidirsə, bu halda, tarix boyunca müsəlmanlara atılan böhtanları düşünərək iftiraya uğramış möminə hüsnü-zənn etmək şərtidir.

İnkarçıların möminlərə qarşı kin və düşmənçilikləri o qədər şiddətlidir ki, böhtanlarında zətən məqsədləri iman edənləri tamamilə təsirsiz hala gətirmək və onları batil dinlərinə döndərməkdir. Yəni dindən uzaq insanlar Allah'ın saleh qullarını hər zaman əsassız ittiham və günahlarla qaralamaq, ləkələmək istəyəcəklər. Odur ki, bu, müsəlmanların ayıq-sayıq olmalı olduğu bir mövzudur.

Ancaq çox önəmli bir həqiqət də var ki, Allah bunu bir ayəsində belə bildirir:

“Onlar hiylə qurdular. Onların hiyləsi Allah dərgahında məlumdur. Onların hiyləsi ilə dağlar yerindən oynayan deyildir! Allah'ın peyğəmbərlərə verdiyi vədə xilaf çıxacağını sanma! Həqiqətən, Allah yenilməz qüvvət, intiqam sahibidir!” (“İbrahim” surəsi, 46-47).

Ayələrdə də bildirildiyi kimi, nəticə olaraq Allah inkarçıların məkrli planlarını pozacaq, hz. Yusifdə və digər nümunələrdə olduğu kimi möminlərə gözəl bir aqibət verəcəkdir. Ancaq inkarçıların planları pozulana qədər bütün müsəlmanlar bir-birinə dəstək olmağa, böhtana uğrayan mömin qardaşlarına hüsnü-zənn etməyə, yəni onlara əvvəlcədən güvənməyə və gözəl gözlə baxmağa borcludur. Böhtana qarşı digər möminlərin davranışının necəliyini Allah “Nur” surəsində bildirmiş və möminlərə böhtan atıldığı halda yanlış bir davranış göstərənləri belə xəbərdar etmişdir:

“Həqiqətən, yalan xəbər gətirənlər öz içərinizdə olan bir zümrədir. Onu pis bir şey zənn etməyin. O, bəlkə də, sizin üçün xeyirlidir. O zümrədən olan hər bir şəxsin qazandığı günahın cəzası vardır. Onlardan günahın böyüyünü öz üstünə

götürəni isə çox böyük bir əzab gözləyir! Məgər o yalan sözü eşitdiyiniz zaman mömin kişilər və qadınlar öz ürəklərində yaxşı fikirdə olub: “Bu, açıq-aydın bir böhtandır!” - deməli deyildilərmə? Nə üçün özlərinin doğru olduqlarını təsdiq edəcək dörd şahid gətirmədilər? Madam ki, şahid gətirmədilər, deməli, onlar Allah yanında əsl yalançıdırlar! Əgər Allah’ın dünyada və axirətdə sizə neməti və mərhəməti olmasaydı, o yalan sözünüdə görə sizə şiddətli bir əzab toxunardı. O zaman ki siz yalanı dilinizə gətirir, bilmədiyiniz sözü ağzınıza alır və onu yüngül bir şey sanırdınız. Halbuki, bu Allah yanında çox böyük günahdır! Məgər siz onu eşitdiyiniz zaman: “Bizə bunu danışmaq yaraşmaz. Aman! Bu, çox böyük bir böhtandır!” - deməli deyildinizmi? Allah sizə öyüd-nəsihət verir ki, əgər möminsinizsə, bir daha belə şeylər etməyəsınız” (“Nur” surəsi, 11-17).

Böhtan cahiliyyə məntiqi ilə dəyərləndirilməməlidir

Müsəlmanlar hər şeydən əvvəl bunu unutmamalıdır: inkarçıların möminlərə böhtan atması, onların əleyhinə qəlbə toxunan sözlər söyləməsi və bunun Allah’ın dəyişməyən bir qanunu olması Quranda bizə xəbər verilmiş bir həqiqətdir. Bu vəziyyətdə bütün müsəlmanların ayıq-sayıq olması, sui-zənnə qapılaraq başqa bir insana haqsızlıq etməkdən qaçması son dərəcə önəmlidir. Hətta müsəlmanlar bir insanın iftiraya uğramasını o insanın səmimiyyətinin bir təzahürü kimi də qəbul edə bilərlər.

Bəzi kimsələr isə “od olmayan yerdən tüstü çıxmaz” və ya “niyə ona deyilir, mənə deyilmir?” kimi Quranda anladılan gerçəklərə uyğun gəlməyən həyəcana qapıla bilərlər. Ancaq bu insanlar önəmli bir xətəyə düşmüşlər. Çünki Qurandan kənarda cahil insanlara bənzər, onların məntiqlərini daşıyan izahlar vermək, onlar kimi davran-

maq Quranda bildirilən həqiqətləri unutmaq deməkdir. Allah'a iman gətirən mömin bir insanın belə bir xətaya düşməkdən var gücü ilə çəkinməsi lazım gəlir.

Müsəlmanların atılan böhtanlara əhəmiyyət verməməsi, hətta böhtançılara da bu böhtanlara inanmadıqlarını və heç etibar etmədiklərini söyləməsi böhtançıların planlarını pozacaq və beləcə, böhtanlar yerini tapmayacaqdır.

Bunu da unutmaq olmaz ki, insanların böyük bir hissəsinin böhtanda iştirak edərək müsəlmanların qarşısında olması isə əsla böhtanın həqiqət olduğunu göstərən bir vəziyyət deyil. Çünki Allah bir ayəsində insanların əksəriyyətinə uyanmanın sapdırıcı ola biləcəyini bildirir:

“Əgər sən yer üzündə olanların çoxusuna itaət etsən, onlar səni Allah'ın yolundan azdırarlar. Onlar ancaq zənnə uyar və ancaq yalan danışarlar!” (“Ənam” surəsi, 116).

Həmçinin müsəlmana qarşı yönələn ittiham bir fasiqdən, yəni Allah'a qarşı üsyankar bir insandan gəlirsə, bunun Quranda bildirildiyi kimi, ətraflı araşdırılması və lazımı dəlillər tapıldıqdan sonra diqqətə alınması gərəkdir. Böhtanlara inanan insanların da qərar vermədən öncə Quranın bu hökmünə görə hərəkət etməsi, bunu sübut edəcək dəlilləri görməsi və ya göstərməsi vacibdir. Bu vəziyyət Quranda Allah'ın bütün müsəlmanlara əmr etdiyi bir hökmdür:

“Ey iman gətirənlər! Əgər bir fasiq sizə bir xəbər gətirsə, dərhal yoxlayın, yoxsa bilmədən bir qövmə pislik edər, sonra da etdiyinizə peşman olarsınız!” (“Hücurət” surəsi, 6).

Möminlərin dünyada və axirətdə peşmanlıq və vicdan əzabı duymaması, daim haqqı və ədaləti üstün tutması üçün yol göstərici Quranda bildirilən bu gerçəklər olmalıdır.

NƏTİCƏ: ALLAH HƏR ŞEYDƏN XƏBƏRDAR OLANDIR

Böhtançılar keçmişdə olduğu kimi, bu gün və gələcəkdə də iman gətirən möminlərə böhtan atmaqda davam edəcəklər. Ancaq onların böhtanları və əziyyət verici sözləri keçmişdə olduğu kimi, bu gün və gələcəkdə də iman edənləri üzməyəcək və onlara bir zərər verməyəcəkdir. Çünki möminlər çox önəmli bir həqiqəti bilən və bütün həyatını bu həqiqəti bilərək yaşayan insanlardır. Həmin həqiqət isə budur: Allah hər şeyi görən, bilən və eşidəndir. Allah'ın istəyi xaricində heç bir insan başqa bir insana ən xırda bir zərər verməyə də qadirdir deyil və əsla qadirdir də ola bilməz.

Hər böhtan sözü Allah'ın izni və bilgisi ilə söylənir. Böhtançılar aralarında planlar qurarkən də, iftiralarının quruluşunu müəyyən edərkən də, böhtanlarını həyata keçirərkən də Allah onları görməkdə və eşitməkdədir. Ən amansız böhtan sözlərini söyləyərkən də, möminlərin artıq dinlərindən geri dönəcəyini zənn edərkən də Allah onların ağılından keçənləri bilir. Allah bu həqiqəti Quranda belə bildirir:

“Məgər görmürsənmi ki, Allah göylərdə və yerdə nə varsa, bilir. Aralarında gizli söhbət gedən üç adamın dördüncüsü, beş adamın altıncısı Odur. Onlar bundan az da, çox da olsalar və harada olsalar, yenə onların yanındadır. Sonra qiymət günü onlara etdikləri əməlləri xəbər verəcəkdir. Allah hər şeyi biləndir!” (“Mücadilə” surəsi, 7).

“Yoxsa onlar elə güman edirlər ki, Biz onların pıçılıtlarını və xəlvəti danışıqlarını eşitmirik?! Xeyr, yanlarında olan elçilərimiz yazırlar!” (“Zuxruf” surəsi, 80).

Ayələrdə xəbər verildiyi kimi, heç bir böhtançı ağılsız və başıboş deyil. Hər bir böhtan sözü - o, iki insan arasında olsa belə - Allah tərəfindən qarşılıqsız qalmaz. Böhtanı atan bunu unutsa da, görən, eşidən və ya yaradan Allah onu unutmaz: inkarçıların söylədiyi bütün üsyankar sözlərin, əsassız böhtanların, sahib olduqları bütün pis düşüncələrin, etdikləri bütün zülmələrin qarşılığı hesab günü özlərinə geri dönəcək.

Hər şeyin hakimi və tək sahibi olan Allah möminlərin dostu və vəkildir. Möminlər sonsuz mərhəmət və şəfqət sahibi olan Allah'ın hər zaman hər şeyi ən gözəl, ən xeyirli, ən adil, ən hikmətli şəkildə yaratdığını bilir və sadəcə Ona arxalanıb güvənirlər. Möminlər Allah'dan başqa heç bir varlıqdan qorxmazlar. Heç bir böhtan, təcavüz, təhdid, istehza, canlarına və mallarına qəsd edilməsi onları imanın gözəlliyindən və Quran əxlaqını yaşamaqdan imtina etməyə güc yetirə bilməz. Allah Quranda müsəlmanların bu qərarlılığını və əlaqəli əvəzi belə müjdələmişdir:

“Möminlər içərisində elələri də vardır ki, Allah'a etdikləri əhdə sadıq olarlar. Onlardan kimisi şəhid olmuş, kimisi də gözləyir. Onlar əsla dəyişməzlər ki, Allah doğruları doğruluqlarına görə mükafatlandırın, münafıqlərə də istəsə əzab versin, yaxud onların tövbələrini qəbul buyursun. Həqiqətən, Allah bağışlayandır, rəhm edəndir!” (“Əhzab” surəsi, 23-25).

ƏLAVƏ BÖLMƏ TƏKAMÜL YALANI

Darvinizm, yəni təkamül nəzəriyyəsi yaradılış həqiqətini inkar etmək məqsədilə irəli sürülmüş, ancaq uğursuzluqla nəticələnmiş elmdən kənar cəfəngiyatdan başqa bir şey deyil. Canlıların cansız maddələrdən təsadüfən əmələ gəldiyini iddia edən bu nəzəriyyə kainatda və canlılarda çox möcüzəvi nizam olduğunun elm tərəfindən sübut edilməsi ilə və təkamül prosesinin əsla baş vermədiyini göstərən 350 milyona yaxın fosilin tapılması ilə süqut etmişdir. Beləliklə, Allah'ın bütün kainatı və canlıları yaratdığı elm tərəfindən də sübut edilmişdir. Bu gün təkamül nəzəriyyəsini dirçəltmək üçün dünya səviyyəsində aparılan təbliğat sadəcə elmi həqiqətlərin təhrif olunmasına, tərəfli şərhinə, elm adı altında söylənilən yalan və saxtakarlıqlara əsaslanır.

Ancaq bu təbliğat həqiqəti gizlətmir. Təkamül nəzəriyyəsinin elm tarixində ən böyük xəta olması son 20-30 il ərzində elm dünyasında getdikcə daha ucadan dilə gətirilir. Xüsusilə 1980-ci illərdən sonra aparılan tədqiqatlar darvinist iddiaların tamamilə səhv olduğunu üzə çıxarmış və bu həqiqət bir çox elm adamı tərəfindən dilə gətirilmişdir. ABŞ-da biologiya, biokimya, paleontologiya kimi fərqli sahələrlə məşğul olan bir çox elm adamı darvinizmin əsassızlığını görür, canlıların mənşəyini artıq yaradılışla açıqlayırlar.

Təkamül nəzəriyyəsinin süqutundan və yaradılış dəlillərindən

digər bir çox əsərimizdə bütün elmi təfərrüatları ilə bəhs etmişik və etməyə davam edirik. Ancaq əhəmiyyəti baxımından mövzudan burada da bəhs etməkdə fayda var.

Darvini məhv edən çətinliklər

Təkamül nəzəriyyəsi tarixi qədim yunanlara gedib çıxan bir təlim olmasına baxmayaraq, XIX əsrdə hərtərəfli şəkildə irəli sürüldü. Nəzəriyyəni elm dünyasının gündəminə gətirən ən mühüm irəliləyiş Çarlz Darvinin 1859-cu ildə nəşr edilən “Növlərin mənşəyi” adlı kitabı idi. Darvin bu kitabda dünyadakı müxtəlif canlı növlərini Allah’ın ayrı-ayrı yaratdığına qarşı çıxırdı. Darvinin fikrincə, bütün növlər orta qəddardan törəmiş və zaman ərzində kiçik dəyişikliklərlə müxtəlifləşmişdilər.

Darvinin nəzəriyyəsi heç bir konkret elmi tapıntıya əsaslanmırdı; özünün də qəbul etdiyi kimi, sadəcə bir məntiq yeritmə idi. Hətta Darvin kitabındakı “Nəzəriyyənin qarşısında duran çətinliklər” başlıqlı uzun bölmədə etiraf etdiyi kimi, nəzəriyyə bir çox mühüm suala cavab verə bilmirdi.

Darvin nəzəriyyəsinin qarşısındakı çətinliklərə inkişaf edən elmin üstün gələcəyinə, yeni elmi kəşflərin nəzəriyyəsinə gücləndirəcəyinə ümid edirdi. Bunu kitabında tez-tez bildirirdi. Ancaq inkişaf edən elm Darvinin ümidlərinin tam əksinə, nəzəriyyənin əsas iddialarını bir-bir əsassız qoydu.

Darvinizmin elm qarşısındakı məğlubiyyətini üç əsas başlıq altında təhlil etmək olar:

Nəzəriyyə həyatın yer üzündə ilk dəfə necə ortaya çıxdığını əsla açıqlaya bilmir.

Nəzəriyyənin irəli sürdüyü təkamül mexanizmlərinin, əslində, təkamül xarakterinə malik olduğunu göstərən heç bir elmi tapıntı yoxdur.

Fosillər təkamül nəzəriyyəsinin iddialarının tam əksini göstərir. Bu bölmədə bu üç əsas başlığı əsaslı təhlil edəcəyik.

Keçilməz ilk pillə: həyatın mənşəyi

Təkamül nəzəriyyəsi bütün canlı növlərinin bundan təxminən 3.8 milyard il əvvəl dünyada fantastik şəkildə təsadüfən meydana gələn bircə canlı hüceyrədən törədiklərini iddia edir. Bircə hüceyrənin milyonlarla kompleks canlı növünü necə əmələ gətirməsi və əgər həqiqətən bu cür təkamül baş vermişsə, nə üçün izlərinin fosillərdə tapılmadığı nəzəriyyənin açıqlaya bilmədiyi suallardandır. Ancaq bütün bunlardan əvvəl iddia edilən təkamül prosesinin ilk pilləsi üzərində dayanmaq lazımdır. Həmin ilk hüceyrə necə ortaya çıxmışdır?

Təkamül nəzəriyyəsi cahilliklə yaradılışı inkar etdiyinə görə, həmin ilk hüceyrənin heç bir plan və nizam olmadan təbiət qanunları çərçivəsində təsadüfən meydana gəldiyini iddia edir. Yəni bu nəzəriyyəyə əsasən, cansız maddə kortəbii təsadüflər nəticəsində ortaya canlı hüceyrə çıxarmalıdır. Ancaq bu, məlum olan ən təməl biologiya qanunlarına zidd iddiadır.

Həyat həyatdan gəlir

Darvin kitabında həyatın mənşəyindən heç bəhs etməmişdi. Çünki onun dövründəki ibtidai elm anlayışı canlıların çox sadə quruluşa malik olduqlarını fərz edirdi. Orta əsrlərdən bəri “spontane generation” adlı nəzəriyyəyə əsasən, cansız maddələrin təsadüfən birləşərək canlı varlıq əmələ gətirməsinə inanırdılar. Bu dövrdə həşəratların yemək artıqlarından, siçanların da buğdadan əmələ gəlməsi geniş yayılmış düşüncə idi. Bunu sübut etmək üçün qəribə təcrübələr aparılmışdı. Çirkli əsginin üstünə bir az buğda qoyulmuş və bir müddət sonra bu qarışıqdan siçanların əmələ gəlməsini gözləmiş-

dilər.

Ətin qurdlanması da həyatın cansız maddələrdən törədiyinə dəlil hesab edilirdi. Lakin daha sonra məlum olacaqdı ki, ətin üstündəki qurdlar öz-özlərindən əmələ gəlmirlər, milçəklərin gətirib qoyduğu gözlə görülməyən sürfələrdən çıxırdılar. Darvin “Növlərin mənşəyi” adlı kitabını yazdığı dövrdə isə bakteriyaların cansız maddədən əmələ gəlməsi inancı elm dünyasında geniş şəkildə qəbul edilirdi.

Lakin Darvinin kitabının nəşr edilməsindən beş il sonra məşhur fransız bioloq Lui Paster təkamülə əsas verən bu inancı qəti şəkildə təkzib etdi. Paster apardığı uzun elmi fəaliyyət və təcrübələrdə gəldiyi nəticəni belə şərh etmişdi:

“Cansız maddələrin həyatı əmələ gətirməsi iddiası artıq qəti şəkildə tarixə gömülmüşdür”. (*Sidney Fox, Klaus Dose, Molecular Evolution and The Origin of Life, New York: Marcel Dekker, 1977, səh. 2*)

Təkamül nəzəriyyəsinin tərəfdarları Pasterin kəşflərinə uzun müddət qarşı çıxdılar. Ancaq inkişaf edən elm canlı hüceyrəsinin mürəkkəb quruluşunu üzə çıxardıqca həyatın öz-özünə əmələ gəlməsi iddiasının əsassızlığı daha da açıq şəkil aldı.

XX əsrdəki nəticəsiz səylər

XX əsrdə həyatın mənşəyi mövzusunda tədqiq edən ilk təkamülçü məşhur rus bioloq Aleksandr Oparin oldu. Oparin 1930-cu illərdə irəli sürdüyü bəzi tezislərlə canlı hüceyrəsinin təsadüfən meydana gələ biləcəyini sübut etməyə çalışdı. Ancaq bu fəaliyyətlər uğursuzluqla nəticələnəcək və Oparin bu etirafı etməli olacaqdı:

“Təəssüf ki, hüceyrənin mənşəyi təkamül nəzəriyyəsinin tamamilə əhatə edən ən qaranlıq nöqtədən ibarətdir”. (*Alexander I. Oparin, Origin of Life, (1936) New York, Dover Publications, 1953 (Reprint), səh. 196*)

Oparinin yolunu davam etdirən təkamülçülər həyatın mənşəyi problemini həll etmək üçün təcrübələr aparmağa çalışdılar. Bu təcrübələrin ən məşhuru amerikalı kimyaçı Stenli Miller tərəfindən 1953-cü ildə aparıldı. Miller ibtidai atmosferdə mövcud olduğunu iddia etdiyi qazları bir təcrübədə birləşdirdi və bu qarışığa enerji verərək zülalları təşkil edən bir neçə üzvi molekul (amin turşusu) sintezlədi.

O illərdə təkamüllə bağlı mühüm mərhələ kimi tanıtılan bu təcrübənin əsassız olduğu və təcrübədə tətbiq edilən atmosferin yer şərtlərindən çox fərqli olduğu sonrakı illərdə üzə çıxacaqdı. (*"New Evidence on Evolution of Early Atmosphere and Life"*, *Bulletin of the American Meteorological Society*, c. 63, Kasım 1982, səh. 1328-1330)

Uzun sükutdan sonra Millerin özü də tətbiq etdiyi atmosfer mühtinin həqiqi olmadığını etiraf etdi. (*Stanley Miller, Molecular Evolution of Life: Current Status of the Prebiotic Synthesis of Small Molecules*, 1986, səh. 7)

Həyatın mənşəyi problemini açıqlamaq üçün XX əsr boyu göstərilən bütün təkamülçü səylər uğursuzluqla nəticələndi. San Diyeqo Skrips İnstitutundan məşhur geokimyəvi Cefri Bada təkamülçü "Earth" jurnalında 1998-ci ildə dərc edilən bir məqalədə bu həqiqəti belə qəbul edir:

"Bu gün XX əsri arxada qoyarkən hələ də XX əsrin başlanğıcındakı ən böyük həll edilməmiş problemlə qarşı-qarşıyayıq: həyat yer üzündə necə başlayıb". (*Jeffrey Bada, Earth, Şubat 1998, səh. 40*)

Həyatın kompleks quruluşu

Təkamülçülərin həyatın mənşəyi ilə bağlı bu qədər çıxılmaz vəziyyətə düşməsinin başlıca səbəbi ən sadə hesab etdikləri canlıların bu qədər mürəkkəb quruluşa malik olmasıdır. Canlı hüceyrəsi insanın

hazırladığı bütün texnoloji məhsullardan daha mürəkkəbdir. Belə ki, bu gün dünyanın ən qabaqcıl laboratoriyalarında belə cansız maddələr birləşdirilərək nəinki canlı hüceyrə, hətta hüceyrəyə aid bircə zülal da hasil etmək mümkün deyil.

Bir hüceyrənin meydana gəlməsi üçün lazımlı şərtlər əsla təsadüflərlə açıqlanmayacaq qədər çoxdur. Lakin bunu açıqlamağa heç ehtiyac yoxdur. Təkamülçülər hələ hüceyrə səviyyəsinə çatmadan çıxılmaz vəziyyətə düşürlər. Çünki hüceyrənin əsasını təşkil edən zülalların təsadüfən sintezlənmə ehtimalı riyazi cəhətdən sıfırdır.

Bunun ən əsas səbəbi budur ki, bir zülalın əmələ gəlməsi üçün başqa zülallar da olmalıdır. Bu səbəb bir zülalın təsadüfən əmələ gəlmə ehtimalını tamamilə aradan qaldırır. Ona görə, təkcə bu fakt təkamülçülərin təsadüf iddiasını təkzib etmək üçün kifayətdir. Mövzunun əhəmiyyətini qısaca açıqlayaq:

- **Fermentlər olmasa, zülal sintezlənmə bilməz, fermentlər də zülaldır.**
- **Bircə zülalın sintezlənməsi üçün 100-ə yaxın hazır zülal olmalıdır. Ona görə, zülalların olması üçün zülallar lazımdır.**
- **Zülalları sintezləyən fermentləri DNT hazırlayır. DNT olmasa, zülal sintezlənmə bilməz. Ona görə, zülalların əmələ gəlməsi üçün DNT də lazımdır.**
- **Zülal sintezləmə prosesində hüceyrədəki bütün orqanoidlərin mühüm funksiyaları var. Yəni zülalların əmələ gəlməsi üçün tam funksional hüceyrə bütün orqanoidləri ilə birlikdə mövcud olmalıdır.**

Hüceyrənin nüvəsində yerləşən, genetik məlumat daşıyan DNT molekulu isə informasiya bankıdır. İnsan DNT-sindəki informasiyanı kağıza köçürmək istəsək, hər biri 500 səhifədən ibarət 900 cildlik kitabxana ortaya çıxar.

Burada çox maraqlı dilemma da var: DNT ancaq bir sıra xüsusi

zülalların (fermentlərin) köməyi ilə qoşalaşa bilər. Amma bu fermentlər də ancaq DNT-dəki informasiya əsasında sintezlənir. Bir-birlərindən asılı olduqlarına görə, DNT-nin qoşalaşması üçün ikisi də eyni anda mövcud olmalıdır. Bu işə həyatın öz-özünə meydana gəlməsi ssenarisini çıxılmaz vəziyyətə salır. San Diyeqo Kaliforniya Universitetindən məşhur təkamülçü prof. Lesli Orxel “Scientific American” jurnalının 1994-cü il oktyabr sayında bu həqiqəti belə etiraf edir:

“Olduqca kompleks quruluşa malik olan zülalların və nuklein turşularının (RNT və DNT) eyni yerdə və eyni zamanda təsadüfən əmələ gəlmələri həddindən artıq ehtimaldan kənardır. Ancaq bunların biri olmadan digərini əldə etmək də mümkün deyil. Ona görə, insan məcburən həyatın kimyəvi yollarla meydana gəlməsinin tamamilə qeyri-mümkün olduğu nəticəsinə gəlir”. (*Leslie E. Orgel, The Origin of Life on Earth, Scientific American, c. 271, Ekim 1994, səh. 78*)

Şübhəsiz ki, əgər həyatın kortəbii təsadüflərlə öz-özünə meydana gəlməsi mümkün deyilsə, onda həyatın yaradıldığı qəbul edilməlidir. Bu həqiqət əsas məqsədi yaradılışı inkar etmək olan təkamül nəzəriyyəsinə açıq-aydın əsassızdır.

Təkamülün xəyali mexanizmləri

Darvinin nəzəriyyəsinə əsassız edən ikinci əsas cəhət nəzəriyyənin təkamül mexanizmləri kimi irəli sürdüyü iki anlayışın da, əslində, heç bir təkamül gücünə malik olmamasıdır.

Darvin irəli sürdüyü təkamül iddiasını tamamilə təbii seleksiya mexanizmi ilə əlaqələndirmişdi. Bu mexanizmə verdiyi əhəmiyyət kitabının adından da açıq şəkildə başa düşülür: “Növlərin mənşəyi, təbii seleksiya yolu ilə...”

Təbii seleksiya təbii seçmə deməkdir, təbiətdəki həyat uğrunda

mübarizədə təbii şərtlərə uyğun və güclü canlıların həyatda qalacağı düşüncəsinə əsaslanır. Məsələn, yırtıcı heyvanlar tərəfindən təhlükəyə məruz qalan bir maral sürüsündə daha sürətlə qaçan marallar həyatda qalacaq. Beləliklə, maral sürüsü sürətlə qaçan və güclü fərdlərdən ibarət olacaq. Amma bu mexanizm maralların təkamül keçirməsinə səbəb olmaz, onları başqa bir canlı növünə, məsələn, atlara çevirməz.

Ona görə, təbii seçmə mexanizmi heç bir təkamül gücünə malik deyil. Darvin də bu həqiqəti anlamışdı və “Növlərin mənşəyi” adlı kitabında: **“Faydalı dəyişikliklər baş vermədikcə təbii seçmə heç bir şey edə bilməz”**, - demək məcburiyyətində qalmışdı. (*Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 184*)

Lamarkın təsiri

Bəs bu faydalı dəyişikliklər necə baş verə bilərdi? Darvin öz dövrünün ibtidai elm anlayışı çərçivəsində bu suala Lamarka əsaslanaraq cavab verməyə çalışmışdı. Darvindən əvvəl yaşamış fransız biolog Lamarka görə, canlılar həyatları boyu keçirdikləri fiziki dəyişiklikləri sonrakı nəsələ ötürürlər, nəsildən-nəsələ toplanan bu xüsusiyyətlər nəticəsində yeni növlər meydana gəlir. Məsələn, Lamarkın fikrincə, zürafələr ceyranlardan törəyiblər, hündür ağacların yarpaqlarını yeməyə çalışarkən nəsildən-nəsələ boyunları uzanmışdır.

Darvin də buna bənzər misallar çəkmiş, məsələn, “Növlərin mənşəyi” kitabında qida tapmaq üçün suya girən bəzi ayıların tədricən balinalara çevrildiyini iddia etmişdi. (B. G. Ranganathan, *Origins?*, Pennsylvania: The Banner Of Truth Trust, 1988.)

Lakin Mendelin kəşf etdiyi və XX əsrdə inkişaf edən genetikə elmi ilə qəti şəkildə sübut edilən genetikə qanunları qazanılmış xüsusiyyətlərin sonrakı nəsillərə ötürülməsi əfsanəsini məhv etdi. Beləliklə, təbii seçmə “təkbaşına” və tamamilə təsirsiz mexanizm olaraq

qaldı.

Neodarvinizm və mutasiyalar

Darvinistlər isə bu vəziyyətə bir çıxış yolu tapmaq üçün 1930-cu illərin sonlarında müasir sintetik nəzəriyyəni və ya daha geniş yayılmış adı ilə neodarvinizmi ortaya atdılar. Neodarvinizm təbii seçmənin yanına faydalı dəyişiklik səbəbi kimi mutasiyaları, yəni canlıların genlərində radiasiya kimi xarici amillər və ya transkripsiya xətaları nəticəsində əmələ gələn pozulmaları əlavə etdi. Bu gün də elmi cəhətdən əsassız olduğunu bilmələrinə baxmayaraq, darvinistlər neodarvinist modeli müdafiə edirlər. Nəzəriyyə yer üzündəki milyonlarla canlı növünün, onların qulaq, göz, ağciyər, qanad kimi saysız-hesabsız mürəkkəb orqanlarının mutasiyalara, yəni genetik pozulmalara əsaslanan bir proses nəticəsində əmələ gəldiyini iddia edir. Amma nəzəriyyəni çarəsiz qoyan bir açıq elmi həqiqət var: mutasiyalar canlıları təkmilləşdirmirlər, əksinə, hər zaman canlılara zərər verirlər.

Bunun səbəbi çox sadədir: DNT çox mürəkkəb quruluşa malikdir. Bu molekula olan hər hansı təsadüfi təsir ancaq zərər verir. Amerikalı genetik B.G. Ranqanatan bunu belə açıqlayır:

“Mutasiyalar kiçik, təsadüfi və zərərlidirlər. Çox nadir meydana gəlirlər və ən yaxşı halda təsirsizdirlər. Bu üç xüsusiyyət mutasiyaların təkamül xarakterli təsir meydana gətirməyəcəyini sübut edir. Yüksək dərəcədə xüsusiləşmiş orqanizmdə meydana gələn təsadüfi dəyişiklik ya təsirsiz, ya da zərərli olur. Bir qol saatında meydana gələn təsadüfi dəyişiklik qol saatını təkmilləşdirməz. Ona böyük ehtimalla zərər verər və ya ən yaxşı halda təsir etməz. Bir zəlzələ bir şəhəri daha yaxşı hala salmaz, onu məhv edər”. (*Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition,*

Harvard University Press, 1964, səh. 179)

Bu günə qədər heç bir faydalı, yəni genetik məlumatı təkmilləşdirən mutasiya müşahidə edilməyib. Bütün mutasiyaların zərərli olması aşkar edilib. Aydın olmuşdur ki, təkamül nəzəriyyəsinin təkamül mexanizmi kimi göstərdiyi mutasiyalar, əslində, canlıları sadəcə məhv edən, şikəst edən genetik hadisələrdir (insanlarda mutasiyanın ən çox rast gəlinən təsiri xərçəngdir). Əlbəttə, məhvedici mexanizm təkamül mexanizmi ola bilməz. Təbii seçmə isə Darvinin də qəbul etdiyi kimi, tək başına heç bir şey edə bilməz. Bu həqiqət bizə təbiətdə heç bir təkamül mexanizminin olmadığını göstərir. Təkamül mexanizmi olmadığına görə, təkamül deyilən xəyali proses də baş verməyib.

Fosillər: ara-keçid formalardan əsər-əlamət yoxdur

Təkamül nəzəriyyəsinin iddia etdiyi prosesin baş vermədiyinin ən açıq göstəricisi isə fosillərdir.

Təkamül nəzəriyyəsinə görə, bütün canlılar bir-birlərindən törəyiblər. Əvvəlcədən mövcud olan bir canlı növü zaman ərzində digərinə çevrilmiş və bütün növlər bu şəkildə əmələ gəlmişlər. Nəzəriyyəyə əsasən, bu çevrilmə yüz milyon illər davam edən uzun dövrü əhatə etmiş və mərhələ-mərhələ irəliləmişdir. Bu təqdirdə iddia edilən uzun çevrilmə prosesi zamanı saysız-hesabsız ara növlər əmələ gəlməli və yaşamalıdılar.

Məsələn, keçmişdə balıq xüsusiyyətlərini daşımalarına baxmayaraq, bir tərəfdən də bəzi sürünən canlı xüsusiyyətlərini qazanmış yarı-balıq, yarı-sürünən canlılar yaşamalıdır və ya sürünən xüsusiyyətlərini daşıyan, bir tərəfdən də bəzi quş xüsusiyyətləri qazanmış sürünən quşlar ortaya çıxmalıdır. Bunlar bir keçid prosesində olduqları üçün şikəst, yarımçıq, qüsurlu canlılar olmalıdır. Təkamülçülər keçmişdə yaşadığına inandıqları bu nəzəri məxluqları “ara-keçid

formasını” adlandırırırlar.

Əgər, həqiqətən, bu cür canlılar keçmişdə yaşayıbsa, onların sayı və növü milyonlarla, hətta milyardlarla olmalıdır və bu əcaib canlıların qalıqlarına mütləq fosil izlərində rast gəlinməlidir. Darvin “Növlərin mənşəyi”ndə bunu belə açıqlamışdır:

“Əgər nəzəriyyəmə doğrudursa, növləri bir-birilə əlaqələndirən saysız-hesabsız ara-keçid növləri keçmişdə mütləq yaşamalıdır... Onların yaşadığının dəlilləri də sadəcə fosil qalıqları arasında tapıla bilər”. (*Charles Darwin, The Origin of Species, səh. 172, 280*)

Ancaq bu sətirləri yazan Darvin ara-keçid formalarının heç cür tapılmadığını bilir və bunun nəzəriyyəsi üçün böyük problem olduğunu görürdü. Ona görə, “Növlərin mənşəyi” kitabının “Nəzəriyyənin qarşısında duran çətinliklər” (Difficulties on Theory) adlı bölməsində belə yazmışdı:

“Əgər, həqiqətən, növlər digər növlərdən yavaş dəyişikliklərlə törəyibsə, nə üçün saysız-hesabsız ara-keçid formasına rast gəlmirik? Nə üçün bütün təbiət qarmaqarıışıq vəziyyətdə deyil, məhz yerli-yerindədir? Saysız-hesabsız ara-keçid forması olmalıdır, bəs nə üçün yer üzünün çoxsaylı təbəqələrində onları tapmırıq?... Nə üçün hər geoloji forma və hər təbəqə belə qalıqlarla dolu deyil?” (*Charles Darwin, The Origin of Species, səh. 172, 280*)

Darvinin puç olan ümidləri

Ancaq XIX əsrin ortasından indiyə qədər dünyanın hər tərəfində qızğın fosil araşdırmaları aparılmasına baxmayaraq, ara-keçid formalarına rast gəlinməmişdir. Aparılan qazıntı işlərində və tədqiqatlarda əldə edilən bütün tapıntılar təkamülçülərin gözlədiklərinin əksinə, canlıların yer üzündə birdən-birə, tam və qüsursuz formada ortaya

çıxdıqlarını göstərmişdir.

Məşhur ingilis paleontoloq Derek V. Eycer təkamülçü olmasına baxmayaraq, bu həqiqəti belə etiraf edir:

“Problemimiz budur: fosilləri hərtərəfli tədqiq etdikdə növlər və ya siniflər səviyyəsində belə daima eyni həqiqətlə qarşılaşırıq; mərhələli təkamüllə təkmilləşən deyil, birdən-birə yer üzündə əmələ gələn qruplar görürük”. (*Derek A. Ager, “The Nature of the Fossil Record”, Proceedings of the British Geological Association, c. 87, 1976, səh. 133*)

Yəni fosil qeydlərində bütün canlı növləri aralarında heç bir keçid forması olmadan, tam formada ani surətdə ortaya çıxırlar. Bu, Darvinin fikirlərinin tam əksidir. Habelə, bu, canlı növlərinin yaradıldıqlarını göstərən çox güclü dəlildir. Çünki bir canlı növünün heç bir əcdadı olmadan, bir anda və qüsursuz şəkildə ortaya çıxmasının tək açıqlaması var: o növ yaradılmışdır. Bu həqiqət məşhur təkamülçü biolog Duqlas Futuyma tərəfindən də qəbul edilir:

“Yaradılış və təkamül yaşayan canlıların mənşəyi haqqında iki yeganə açıqlamadır. Canlılar dünyada ya tamamilə mükəmməl və tam formada ortaya çıxmışlar, ya da belə olmamışdır. Əgər belə olmamışdırsa, bir dəyişiklik prosesi nəticəsində özlərindən əvvəl mövcud olan bəzi canlı növlərindən təkamül keçirərək meydana gəlməlidirlər. Amma əgər tam və mükəmməl formada ortaya çıxıblarsa, onda sonsuz güc sahibi olan bir ağıl tərəfindən yaradılmışlar”. (*Douglas J. Futuyma, Science on Trial, New York: Pantheon Books, 1983. Səh. 197*)

Fosillər isə canlıların yer üzündə tam və mükəmməl formada ortaya çıxdıqlarını göstərir. Yəni “növlərin mənşəyi” Darvinin hesab etdiyinin əksinə, təkamül deyil, yaradılışdır.

İnsanın təkamülü nağlı

Təkamül nəzəriyyəsinin tərəfdarlarının ən çox gündəmə gətir-

dikləri məsələ insanın mənşəyidir. Bununla bağlı darvinist iddia bu gün yaşayan müasir insanın meymunabənzər məxluqlardan törədiyini zənn edir. 4-5 milyon il əvvəl başladığı fərz edilən bu prosesdə müasir insan ilə əcdadları arasında bəzi ara-keçid formaların yaşadığı iddia edilir. Əslində, tamamilə fantastik olan bu ssenaridə dörd əsas kateqoriya var:

Australopithecus

Homo habilis

Homo erectus

Homo sapiens

Təkamülçülər insanların ilk “meymunabənzər əcdadları”na “cənub meymunu” mənasını verən “Australopithecus” adını veriblər. Bu canlılar, əslində, nəslə kəsilməmiş meymun növüdür. Lord Solli Zukerman və prof. Çarlz Oksnard kimi İngiltərə və ABŞ-dan iki məşhur anatomun *australopithecus* nümunələri üzərində apardığı hərtərəfli araşdırmalar bu canlıların sadəcə nəslə kəsilməmiş meymun növünə aid olduqlarını və insanlarla heç bir bənzərlik təşkil etmədiklərini göstərmişdir. (*Charles E. Oxnard, “The Place of Australopithecines in Human Evolution: Grounds for Doubt”, Nature, c. 258, səh. 389*)

Təkamülçülər insanın təkamülünün sonrakı mərhələsini də “homo”, yəni insan kimi təsnif edirlər. İddiaya əsasən, homo sırasındakı canlılar *australopithecus*lardan daha çox inkişaf ediblər. Təkamülçülər bu fərqli canlılara aid fosilləri ardıcıl düzərək fantastik təkamül sxemi qururlar. Bu sxem xəyalidir, çünki bu fərqli siniflərin arasında təkamül xarakterli əlaqə olması əsla sübut edilə bilməmişdir. Təkamül nəzəriyyəsinin XX əsrdəki ən mühüm tərəfdarlarından biri olan Ernst Mayr: “*Homo sapiens*ə uzanan zəncir halqası, əslində, itib”, - deyərək bunu qəbul edir. (*J. Rennie, “Darwin’s Current Bulldog: Ernst Mayr”, Scientific American, Aralık 1992*)

Təkamülçülər “*ausrtalopithecus* > *homo habilis* > *homo erectus* > *homo sapiens*” ardıcılığını qurarkən bu növlərin hər birinin daha sonrakının əcdadı olmasını irəli sürürlər. Lakin paleoantropoloqların son kəşfləri *australopithecus*, *homo habilis* və *homo erectus*ün dünyanın müxtəlif bölgələrində eyni dövrlərdə yaşadıklarını göstərir. (Alan Walker, *Science*, c. 207, 1980, s. 1103; A. J. Kelso, *Physical Anthropology*, 1. baskı, New York: J. B. Lipincott Co., 1970, s. 221; M. D. Leakey, *Olduvai Gorge*, c. 3, Cambridge: Cambridge University Press, 1971, səh. 272)

Habelə, *homo erectus* sinfinə aid olan insanların bir qismi çox müasir dövrlərə qədər yaşayıblar, *homo sapiens neandertalensis* və *homo sapiens sapiens* (insan) ilə eyni mühitdə birlikdə mövcud olmuşlar. (*Time*, noyabr 1996)

Bu isə, əlbəttə, bu siniflərin bir-birilərinin əcdadı olduqları iddiasının əsassızlığını açıq şəkildə ortaya qoyur. Harvard Universitetinin paleontoloqlarından Stiven Cey Quld, təkamülçü olmasına baxmayaraq, darvinist nəzəriyyənin düşdüyü bu çıxılmaz vəziyyəti belə açıqlayır:

“Əgər bir-biri ilə paralel şəkildə yaşayan üç müxtəlif hominid (insanabənzər) sxemi varsa, onda bizim soy ağacımıza nə oldu? Aydınır ki, bunların biri digərindən törəyə bilməz. Habelə, biri digəri ilə müqayisə edildikdə təkamül xarakterli inkişaf meyli göstərmirlər”. (*S. J. Gould, Natural History*, c. 85, 1976, səh. 30)

Qısaca desək, KIV-də və ya dərsliklərdə verilən bir cür fantastik yarı-meymun yarı-insan canlıların rəsmləri ilə, yəni sırf təbliğat yolu ilə dirçəldilməyə çalışılan insanın təkamülü ssenarisi heç bir elmi əsası olmayan nağıldan ibarətdir. Bu mövzunu uzun illər tədqiq edən, xüsusilə *australopithecus* fosilləri üzərində 15 illə araşdırma aparən İngiltərənin ən məşhur və hörmətli elm adamlarından biri olan Lord

Solli Zukerman təkamülçü olmasına baxmayaraq, meymunabənzər canlılardan insana uzanan nəsil ağacı olmadığı nəticəsinə gəlmişdir.

Zukerman maraqlı elm şkalası da qurmuşdur. Elmi hesab etdiyi elm sahələrindən elmdən kənar qəbul etdiyi elm sahələrinə qədər şaxəli cədvəl çəkmişdir. Zukermanın bu cədvəlində ən elmi, yəni konkret faktlara əsaslanan elm sahələri kimya və fizikadır. Cədvəldə bunlardan sonra bioloji elmlər, daha sonra sosial fənlər gəlir. Şaxələnmənin ən kənar ucunda, yəni elmdən kənar hesab edilən hissədə isə Zukermanın fikrincə telepatiya, altıncı hiss kimi hissın fəvqündə olan qavrama anlayışları və bir də insanın “təkamülü” yerləşir! Zukerman şaxələnmənin bu ucunu belə açıqlayır:

“Obyektiv reallıq sahəsindən çıxıb bioloji elm fərz edilən bu sahələrə, yəni hissın fəvqündə olan qavramaya və insanın fosil tarixinin şərh edilməsinə daxil olduqda, təkamül nəzəriyyəsinə inanan bir şəxs üçün hər şeyin mümkün olduğunu görürük. Belə ki, nəzəriyyələrinə qəti şəkildə inanan bu şəxslərin ziddiyyətli bəzi rəyləri eyni anda qəbul etmələri belə mümkündür”. (*Solly Zuckerman, Beyond The Ivory Tower, New York: Toplinger Publications, 1970, səh. 19*)

İnsanın təkamülü nağılı da nəzəriyyələrinə kor-koranə inanan bir sıra insanların tapdıqları bəzi fosillər haqqında qabaqcadan rəy verərək şərh etmələrindən ibarətdir.

Darvin formulu!

İndiyə qədər təhlil etdiyimiz bütün dəlillərlə yanaşı, istəyirsinizsə, təkamülçülərin necə cəfəng inanca malik olduqlarına bir də uşaqların belə anlayacağı qədər açıq misalla baxaq.

Təkamül nəzəriyyəsi canlıların təsadüfən əmələ gəldiyini iddia edir. Ona görə, bu iddiaya əsasən, cansız və şüursuz atomlar birləşərək əvvəlcə hüceyrəni əmələ gətirmiş və sonra eyni atomlar birlə-

şərak digər canlıları və insanı meydana gətirmişlər. İndi düşünək, canlıların əsasını təşkil edən karbon, fosfor, azot, kalium kimi elementləri birləşdirdikdə bir yığın əmələ gəlir. Bu atom yığını hansı prosesdən keçirilsə də, bircə canlı belə əmələ gətirməz. İstəyirsinizsə, bununla bağlı bir təcrübə keçirək və təkamülçülərin, əslində, müdafiə etdikləri, amma ucadan söyləyə bilmədikləri iddianı onların adından “Darvin formulu” adı ilə nəzərdən keçirək:

Təkamülçülər çoxlu sayda böyük çənin üçün canlıların əsasını təşkil edən fosfor, azot, karbon, oksigen, dəmir, maqnezium kimi elementlərdən bol miqdarda qoysunlar. Hətta normal şərtlərdə mövcud olmayan, ancaq bu qarışıqın içində lazımlı bildikləri maddələri də bu çənlərə əlavə etsinlər. Qarışıqların üçün istədikləri qədər amin turşusu, istədikləri qədər də zülal doldursunlar. Bu qarışıqlara istədikləri nisbətə temperatur və rütubət versinlər. Bunları istədikləri ən yaxşı texnoloji cihazlarla qarışdırınsınlar. Çənlərin başında nəzarətçi kimi dünyanın qabaqcıl elm adamlarını qoysunlar. Bu mütəxəssislər atadan oğula, nəsilən-nəslə ötürülərək növbə ilə milyardlarla, hətta trilyonlarla il fasiləsiz çənlərin başında gözləsinlər. Bir canlının əmələ gəlməsi üçün hansı şərtlərin mövcud olmasını lazım bilirlərsə, hamısını tətbiq etsinlər. Ancaq nə etsələr də, o çənlərdən əsla bir canlı çıxara bilməzlər. Zürafələri, aslanları, arıları, bülbülləri, tutuquşuları, atları, delfinləri, gülləri, səhləb çiçəklərini, zanbaqları, qərənfilləri, bananları, portağalları, almaları, xurmaları, pomidorları, qovunları, qarpızları, əncirləri, zeytunları, üzümləri, şaftalıları, tovuz quşlarını, qırqovulları, rəngarəng kəpənəkləri və bunlar kimi milyonlarla canlı növündən heç birini əmələ gətirə bilməzlər. Nəinki burada sadələdiyimiz bir neçə canlıyı, bunların bircə hüceyrəsini belə əldə edə bilməzlər.

Qısaca desək, **şüursuz atomlar birləşərək hüceyrəni əmələ gətirə bilməzlər**. Sonra yeni qərar verərək bir hüceyrəni iki yerə bölüb, sonra ardıcıl başqa qərarlar verib elektron mikroskopunu icad

edən, sonra öz hüceyrə quruluşunu bu mikroskop altında tədqiq edən professorları əmələ gətirə bilməzlər. **Maddə ancaq Allah'ın üstün yaratması ilə həyat qazanır.** Bunun əksini iddia edən təkamül nəzəriyyəsi isə ağıla tamamilə zidd cəfəngiyatdır. Təkamülçülərin ortaya atdığı iddialar üzərində bir az düşünmək yuxarıdakı misalda göstəriləndiyi kimi, bu həqiqəti üzə çıxarar.

Göz və qulaqdakı texnologiya

Təkamül nəzəriyyəsinin qətiyyəən açıqlaya bilmədiyi digər məsələ isə göz və qulaqdakı üstün duyğu keyfiyyətidir.

Gözlə bağlı mövzuya keçməzdən əvvəl “Necə görürük?” sualına qısaca cavab verək. Bir cisimdən gələn şüalar gözdə tor qişaya tərsinə düşür. Bu şüalar buradakı hüceyrələr tərəfindən elektrik siqnallarına çevrilir və beyinin arxa hissəsindəki görmə mərkəzi adlanan kiçik nöqtəyə ötürülür. Bu elektrik siqnalları bir sıra ardıcıl proseslərdən sonra beyindəki bu mərkəzdə görüntü kimi şərh edilir. Bu məlumatdan sonra düşünək: beyin işığa qapalıdır. Yəni beyinin içi qapqaranlıqdır, işıq beyinin yerləşdiyi yerə girə bilməz. Görmə mərkəzi adlanan yer qapqaranlıq, işığın düşmədiyi, bəlkə, heç qarşılaşmadığınız qədər qaranlıq yerdir. Ancaq siz bu zülmət qaranlıqda işıqlı, aydın dünyanı izləyirsiniz.

Üstəlik, bu, o qədər aydın və keyfiyyətli görüntüdür ki, XXI əsrin texnologiyası belə hər cür imkanı olmasına baxmayaraq, bu aydın görüntünü əldə edə bilmir. Məsələn, hal-hazırda oxuduğunuz kitabə, kitabı tutan əllərinizə baxın, sonra başınızı qaldırın və ətrafınıza baxın. Hal-hazırda gördüyünüz aydın və keyfiyyətli görüntünü başqa bir yerdə görmüsünüzmü? Bu qədər aydın görüntünü sizə dünyanın qabaqcıl televizor şirkətlərinin istehsal etdiyi təkmilləşdirilmiş televizor ekranı belə verə bilməz. 100 ildən bəri minlərlə mühəndis bu aydın görüntünü əldə etmək üçün çalışır. Bunun üçün fab-

riklər, böyük müəssisələr qurulur, tədqiqatlar aparılır, planlar və dizaynlar edilir. Bir televizor ekranına baxın, bir də hal-hazırda əlinizdə tutduğunuz bu kitaba. Arada böyük aydınlıq və keyfiyyət fərqi olduğunu görəcəksiniz. Həm də televizorun ekranı sizə iki ölçülü görüntü göstərir, lakin siz üç ölçülü, dərin perspektivi olan görüntü izləyirsiniz.

Uzun illərdən bəri on minlərlə mühəndis üç ölçülü televizor icad etməyə, gözün görmə keyfiyyətini əldə etməyə çalışırlar. Bəli, üç ölçülü televizor kimi sistem istehsal edə bildilər, amma onu da eynəksiz üç ölçülü görmək mümkün deyil, həm də bu, süni üçölçülü görüntüdür. Arxa tərəf daha bulanıq, ön tərəf isə kağız dekorasiya kimi görünür. Heç bir zaman gözün gördüyü qədər aydın və keyfiyyətli görüntü əmələ gəlmir. Kamerada da, televizorda da mütləq görüntü itkisi olur.

Təkamülçülər bu keyfiyyətli və aydın görüntünü əmələ gətirən mexanizmin təsadüfən əmələ gəldiyini iddia edirlər. İndi birisi sizə otağımızdakı televizorun təsadüflər nəticəsində əmələ gəldiyini, atomların birləşib bu görüntünü əmələ gətirən aləti meydana gətirdiyini desə, nə düşünərsiniz? Minlərlə insanın birlikdə edə bilmədiyini şüursuz atomlar necə etsin?

Gözün gördüyündən daha bəsit görüntünü əmələ gətirən alət təsadüfən əmələ gəlmirsə, gözün və gözün gördüyü görüntünün də təsadüfən meydana gəlməyəcəyi çox açıqdır. Eyni vəziyyət qulağa da aiddir. Xarici qulaq ətrafdakı səsləri qulaq seyvanı vasitəsilə toplayıb daxili qulağa ötürür; daxili qulaq da bu titrəyişləri elektrik impulslarına çevirərək beyinə göndərir. Eynilə görmədə olduğu kimi, eşitmə prosesi də beyindəki eşitmə mərkəzində həyata keçir.

Göz üçün dediklərimiz qulağa da aiddir, yəni beyin işıq kimi səsə də qapalıdır, səs keçirmir. Ona görə, xarici aləm nə qədər səs-küylü olsa da, beyinin içi tamamilə səssizdir. Buna baxmayaraq, ən aydın

səslər beyində eşidilir. Səs keçirməyən beyninizdə orkestr simfoni-yaları dinləyir, ətraf mühitin bütün səs-küyünü eşidirsiniz. Ancaq həmin anda həssas bir cihazla beyninizin içindəki səs səviyyəsi ölçülsə, burada səssizliyin hakim olduğu məlum olacaqdır. Aydın görüntü əldə etmək ümidi ilə texnologiyadan necə istifadə edilirsə, səs üçün də eyni səylər on illərdən bəri davam etdirilir. Səsyazma cihazları, musiqi mərkəzləri, bir çox elektron alət, səs qəbul edən musiqi sistemləri bu fəaliyyətlərin nəticələrindən bəziləridir. Ancaq bütün texnologiyaya və bu sahədə minlərlə mühəndis və mütəxəssis işləməsinə baxmayaraq, qulağın əmələ gətirdiyi qədər aydın və keyfiyyətli səs əldə edilməmişdir. Ən böyük musiqi sistemi şirkətinin istehsal etdiyi ən keyfiyyətli musiqi mərkəzini düşünün. Səsi qeyd etdikdə mütləq səsin bir hissəsi itir, az da olsa təhrif olur və ya musiqi mərkəzini işə saldıqda hələ musiqi çalmazdan əvvəl mütləq bir cızıltı eşidirsiniz. Ancaq insan orqanizmindəki texnologiyanın məhsulu olan səslər olduqca aydın və qüsursuzdur. İnsan qulağı heç vaxt musiqi mərkəzində olduğu kimi cızıltılı və ya təhrif olunmuş şəkildə səs eşitmir; səs necədirsə, tam və aydın şəkildə onu eşidir. Bu, insan yaradıldığı gündən bəri belədir. İndiyə qədər insanın istehsal etdiyi heç bir görüntü və səs cihazı göz və qulaq qədər həssas və keyfiyyətli qəbuledici olmamışdır. Ancaq görmə və eşitmə hadisəsində bütün bunların fəvqündə duran çox böyük həqiqət də var.

Beyinin içində görən və eşidən şüur kimə aiddir?

Beyinin içində parlaq, rəngli dünyanı izləyən, simfoniyları, quşların civiltilərini dinləyən, gülü qoxulayan kimdir?

İnsanın gözlərindən, qulaqlarından, burnundan gələn siqnallar elektrik impulsu kimi beyinə ötürülür. Biologiya, fiziologiya və ya biokimya kitablarında bu görüntünün beyində necə əmələ gəlməsinə dair bir çox şey oxuyursunuz. Ancaq bu mövzu haqqında ən mühüm

həqiqətə heç bir yerdə rast gələ bilməzsiz: beyində bu elektrik impulslarını görüntü, səs, qoxu və hiss kimi qavrayan kimdir? Beyinin içində gözə, qulağa, buruna ehtiyac hiss etmədən bütün bunları qavrayan bir şüur var. Bu şüur kimə aiddir?

Əlbəttə, bu şüur beyini təşkil edən sinirlər, yağ təbəqəsi və sinir hüceyrələrinə aid deyil. Elə buna görə, hər şeyin maddədən ibarət olduğunu zənn edən darvinist-materialistlər bu suallara heç cür cavab verə bilmirlər. Çünki bu şüur Allah'ın yaratdığı ruhdur. Ruhun görüntünü izləmək üçün gözə, səsi eşitmək üçün qulağa ehtiyacı yoxdur. Eyni zamanda, düşünmək üçün beyinə də ehtiyacı yoxdur.

Bu açıq və elmi həqiqəti oxuyan hər insan beyinin içindəki bir neçə sm³-lik, qapqaranlıq yerə bütün kainatı üçölçülü, rəngli, kölgəli və işıqlı şəkildə sığdıran uca Allah'ı düşünüb, Ondan qorxub Ona sığınmalıdır.

Materialist inanc

Bura qədər təhlil etdiklərimiz təkamül nəzəriyyəsinin elmi kəşflərə zidd iddia olduğunu göstərir. Nəzəriyyənin həyatın mənşəyi haqqındakı iddiası elmə ziddir, irəli sürdüyü təkamül mexanizmlərinin heç bir təkamül gücü yoxdur və fosillər nəzəriyyənin iddia etdiyi ara keçid formalarının yaşamadığını göstərir. Bu təqdirdə, əlbəttə, təkamül nəzəriyyəsi elmə zidd fərziyyə kimi bir kənara qoyulmalıdır. Belə ki, tarix boyu dünya mərkəzli kainat modeli kimi bir çox düşüncə tərziləri elmin gündəmindən çıxarılmışdır. Ancaq təkamül nəzəriyyəsi təkidlə elmin gündəliyində saxlanılır. Hətta bəzi insanlar nəzəriyyənin tənqid edilməsini elmə təcavüz kimi göstərməyə çalışırlar. Axı niyə? Bunun səbəbi təkamül nəzəriyyəsinin bəzi kütlələr üçün əl çəkilməz doqmatik inanc olmasıdır. Bu kütlələr materialist fəlsəfəyə kor-koranə bağlıdırlar və darvinizmi də təbiət haqqında yeganə materialist açıqlama olduğu üçün mənimsəyiblər.

Bəzən bunu açıq şəkildə etiraf edirlər. Harvard Universitetindən məşhur genetik və eyni zamanda, qabaqcıl təkamülçülərdən olan Riçard Levontin əvvəlcə materialist, sonra elm adamı olduğunu belə etiraf edir:

“Bizim materializmə bir inancımız var, bu “a priori” (əvvəlcədən qəbul edilmiş, doğru fərz edilmiş) inandır. Bizi dünya haqqında materialist açıqlama verməyə məcbur edən şey elmi metodlar və qanunlar deyil. Əksinə, materializmə olan “a priori” bağlılığımız səbəbi ilə dünya haqqında materialist açıqlama verən tədqiqat metodları və anlayışlarını uydururuq. Materializm mütləq doğru olduğuna görə də İlahi açıqlamanın səhnəyə çıxmasına icazə verə bilmərik”. (*Richard Lewontin, “The Demon-Haunted World”, The New York Review of Books, 9 Ocak, 1997, səh. 28*)

Bu sözlər darvinizmin materialist fəlsəfəyə bağlılıq uğrunda davam etdirilən bir doqma olduğunun açıq ifadəsidir. Bu doqma maddədən başqa heç bir varlıq olmadığını qəbul edir. Bu səbəbdən də cansız, şüursuz maddənin həyatı əmələ gətirdiyinə inanır. Milyonlarla müxtəlif canlı növünün, məsələn, quşların, balıqların, zürafələrin, pələnglərin, həşəratların, ağacların, çiçəklərin, balinaların və insanların maddənin öz daxilindəki reaksiyalarla, yəni yağın yağışla, çaxan şimşəklə, cansız maddədən əmələ gəldiyini qəbul edir. Əslində isə bu, həm ağıla, həm də elmə ziddir. Amma darvinistlər Allah'ın açıq-aşkar varlığını qəbul etməmək üçün bu ağıldan və elmdən kənar fikri cahilliklə müdafiə etməkdə davam edirlər.

Canlıların mənşəyinə materialist düşüncə ilə baxmayan insanlar isə bu açıq həqiqəti görəcəklər: bütün canlılar üstün güc, bilik və ağıla malik olan Yaradanın əsəridir. Yaradan bütün kainatı yoxdan var edən, ən qüsuruz şəkildə nizama salan və bütün canlıları yaradan Allah'dır.

Təkamül nəzəriyyəsi dünya tarixinin ən təsirli sehridir

Burada bunu da bildirmək lazımdır ki, heç bir ideologiyanın təsiri altında qalmadan, sadəcə aqlını və məntiqini işlədən hər insan elm və mədəniyyətdən uzaq xalqların xurafatlarını xatırladan təkamül nəzəriyyəsinə inanmağın qeyri-mümkün olduğunu asanlıqla anlayacaqdır.

Yuxarıda da bildirildiyi kimi, təkamül nəzəriyyəsinə inananlar böyük bir çənin içində bir çox atomu, molekulu, cansız maddəni dolduran və bunların qarışığından zaman ərzində düşünən, dərk edən, kəşflər edən professorların, universitet tələbələrinin, Eynşteyn, Həbl kimi elm adamlarının, Frank Sinatra, Çarlton Heston kimi aktyorların, bununla yanaşı, ceyranların, limon ağaclarının, qərənfillərin çıxacağına inanırlar. Həm də bu cəfəng iddiaya inananlar elm adamları, professorlar, mədəniyyətli, təhsilli insanlardır. Bu səbəbdən, təkamül nəzəriyyəsi haqqında dünya tarixinin ən böyük və ən təsirli sehri ifadəsini işlətmək yerinə düşər. Çünki dünya tarixində insanların bu dərəcədə aqlını başından alan, ağıl və məntiqlə düşünmələrinə imkan verməyən, gözlərinin qarşısına sanki bir pərdə çəkib çox açıq olan həqiqətləri görmələrinə mane olan başqa inanc və ya iddia yoxdur. Bu, afrikalı bəzi qəbilələrin totemlərə, Səba xalqının Günəşə tapınmasından, hz. İbrahimin qövmünün düzəldikləri bütələrə, hz. Musanın qövmünün qızıldan düzəldikləri buzova tapınmalarından daha qorxulu və ağılsız korluqdur. Əslində, bu vəziyyət Allah'ın Quranda işarə etdiyi ağılsızlıqdır. Allah bəzi insanların anlayışlarının bağlı olacağını və həqiqətləri görməkdən məhrum olacağını bir çox ayəsində bildirir. Bu ayələrdən bəziləri belədir:

Həqiqətən, kafirləri əzabla qorxutsan da, qorxutmasan da, onlar üçün birdir, iman gətirməzlər. Allah onların

ürəyinə və qulağına möhür vurmuşdur. Gözlərində də pərdə vardır. Onları böyük bir əzab gözləyir! (Bəqərə surəsi, 6-7)

... Onların qəlbləri vardır, lakin onunla anlamazlar. Onların gözləri vardır, lakin onunla görməzlər. Onların qulaqları vardır, lakin onunla eşitməzlər. Onlar heyvan kimidirlər, bəlkə də, daha çox zəlalətdədirlər. Qafil olanlar da məhz onlardır! (Əraf surəsi, 179)

Allah “Hicr” surəsində də bu insanların möcüzələr görsələr də, inanmayacaq qədər sehləndiklərini belə bildirir:

Əgər onlara göydən bir qapı açsaq və oradan durmadan yuxarı dırmaşsalar yenə də: “Gözümüz bağlanmış, biz sehlənmişik”, - deyərlər. (Hicr surəsi, 14-15)

Bu qədər geniş kütləyə bu sehrin təsir etməsi, insanların həqiqət-lərdən bu qədər uzaq saxlanması və 150 ildən bəri bu sehrin pozul-maması isə sözlə ifadə edilməyəcək qədər heyretli vəziyyətdir. Çünki bir və ya bir neçə insanın qeyri-mümkün ssenarilərə, cəfəng və məntiqsiz iddialara inanmalarını anlamaq olar. Ancaq dünyanın hər tərəfindəki insanların şüursuz və cansız atomların ani qararla birləşib qeyri-adi mütəşəkkillik, nizam, ağıl və şüur nümayiş etdirərək qüsursuz sistemlə işləyən kainatı, həyat üçün uyğun hər cür xüsu-siyyəyə malik olan Yer planetini və saysız-hesabsız kompleks sistemdən ibarət canlıları meydana gətirdiyinə inanmasının sehrdən başqa heç bir açıqlaması yoxdur.

Allah Quranda inkarçı fəlsəfənin tərəfdarı olan bəzi şəxslərin etdikləri sehlərlə insanlara təsir etdiklərini Hz. Musa ilə firon arasında baş verən bir hadisə ilə bizə bildirir. Hz. Musa firona haqq dini təbliğ etdikdə firon Hz. Musaya öz bilici sehrkarları ilə insanların topladığı bir yerdə qarşılaşmasını söyləyir. Hz. Musa sehrkarlarla qarşılaşdıqda əvvəlcə onların bacarıqlarını göstərməsini əmr edir. Bu hadisənin danışıldığı ayə belədir:

(Musa:) “Siz atın”, - dedi. Onlar (əsalarını yerə) atdıqda, adamların gözlərini bağlayıb (sehrləyib) onları qorxutdular və böyük bir sehr göstərdilər. (Əraf surəsi, 116)

Göründüyü kimi, fironun sehrkarları Hz. Musa və ona inananlardan başqa insanların hamısını sehrləyə bilməmişdilər. Ancaq onların atdıqlarına qarşı Hz. Musanın ortaya qoyduğu dəlil onların bu sehrini, ayədəki ifadə ilə uydurduqlarını udmuş, yəni təsirsiz etmişdir:

Biz də Musaya: “Əsanı tulla!” - deyə vəhy etdik. Bir də (baxıb gördülər ki,) əsa onların uydurub düzəltmələri bütün şeyləri udur. Artıq haqq zahir, onların uydurub düzəltmələri yalanlar isə batil oldu. (Sehrbazlar) orada məğlub edildilər və xar olaraq geri döndülər. (Əraf surəsi, 117-119)

Ayələrdə də bildirildiyi kimi, əvvəllər insanlara sehrləyərək təsir göstərən bu şəxslərin etdiklərinin saxtakarlıq olmasının başa düşülməsi ilə sözügedən şəxslər alçalmışlar. Dövrümüzdə də bir sehrin təsiri ilə elmilik adı altında olduqca cəfəng iddialara inanan və bunları müdafiə etmək üçün həyatlarını qurban verənlər əgər bu iddialardan əl çəkməsələr, həqiqətlər tam mənası ilə üzə çıxdıqda və sehr pozulduqda alçalacaqlar. Belə ki, təqribən 60 yaşına qədər təkamülü müdafiə edən və ateist filosof olan, ancaq sonradan həqiqətləri görənlər Malkolm Maqerik təkamül nəzəriyyəsinin yaxın gələcəkdə düşəcəyi vəziyyəti belə açıqlayır:

“Mən özüm təkamül nəzəriyyəsinin xüsusilə tətbiq ediləndiyi sahələrdə gələcəyin tarix kitablarındakı ən böyük yumor hədəflərindən biri olacağına inandım. Gələcək nəsillər bu qədər çürük və qeyri-müəyyən hipotezin inanılmaz saflıqla qəbul edilməsini heyrətlə qarşılayacaqlar”. (Malcolm Muggeridge, *The End of Christendom, Grand Rapids: Eerdmans, 1980, səh. 43*)

Bu gələcək uzaq deyil, əksinə, çox yaxın gələcəkdə insanlar “təsadüf”lərin ilah olmasının mümkünsüzlüyünü anlayacaqlar və təkamül nəzəriyyəsi dünya tarixinin ən böyük yalanı və ən güclü sehiri kimi tərif ediləcəkdir. Bu güclü sehr böyük sürətlə dünyanın hər tərəfində insanlar üzərində təsirini itirməyə başlamışdır. Təkamül yalanının sirtinin öyrənən bir çox insan bu yalana necə aldandığını heyrət və təəccüblə qarşılayır.

**...Sənin bizə öyrətdiklərimdən
başqa bizdə heç bir bilik yoxdur!
Həqiqətən, Sən Bilənsən,
Müdriksən! (Bəqərə surəsi, 32)**